

بررسی لایحه بودجه سال ۱۴۰۴ کل کشور (۹): تبصره «۶» (حوزه صنعت، معدن و ارتباطات)



مرکز پژوهش‌ها
مجلس شورای اسلامی

شماره مسلسل: ۲۰۱۹۶

کد موضوعی: ۳۱۰

دوره دوازدهم - سال اول

شماره ثبت: ۲۳۵

عنوان گزارش: بررسی لایحه بودجه سال ۱۴۰۴ کل کشور (۹) : تبصره «۶» (حوزه صنعت، معدن و ارتباطات)

نام دفتر: مطالعات انرژی، صنعت و معدن (گروه صنعت، معدن و صنایع معدنی و ارتباطات)

نوع گزارش: طرح / لایحه راهبردی نظارتی

تهیه و تدوین کنندگان: فاطمه میرجلیلی، افشین میرزایی، محمدامین احمدلو، محمدهادی

عامری، محمدحسین پیروی، حسین رجب‌پور

همکاران: رسول سلیمانی، سیدمسعود شریفی

ناظر علمی: حبیب‌اله ظفریان

اظهار نظر کنندگان: محمد بزرگ‌خسروی و مهدی بهرامی‌حسن‌آبادی (مطالعات حقوقی)

سیدحسین فاطمی و هادی ترابی‌فر (مطالعات بخش عمومی)، یحیی مرتب (مطالعات مدیریت)،

میلاذ بیگی (مطالعات اقتصادی)

ویراستار ادبی: شیوا امین اسکندری

صفحه‌آرا: نفیسه حاجی‌صفری

واژه‌های کلیدی:

۱. لایحه بودجه

۲. صنعت

۳. معدن و صنایع معدنی

۴. ارتباطات



تاریخ شروع مطالعه: ۱۴۰۳/۰۸/۰۱

تاریخ انتشار: ۱۴۰۳/۸/۱۶

به نام خدا

فهرست مطالب

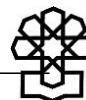
چکیده.....	۱
خلاصه مدیریتی.....	۱
۱. مقدمه.....	۳
۲. تبیین وضع موجود بخش‌های صنعت، معدن و ارتباطات.....	۴
۳. ارزیابی و تحلیل تطبیقی ماده واحده با تمرکز بر بخش‌های صنعت، معدن و ارتباطات.....	۱۱
۴. اظهارنظر کارشناسی درخصوص رویکرد لایحه بودجه سال ۱۴۰۴ در بخش صنعت، معدن و ارتباطات.....	۲۰
۵. جمع‌بندی و پیشنهادهای.....	۳۳
منابع و مآخذ.....	۴۵

فهرست شکل‌ها

۱. نمودار سهم بخش‌های اقتصاد از تولید ناخالص داخلی (۱۴۰۱-۱۴۰۲).....	۴
۲. نمودار روند تشکیل سرمایه فصلی در کشور (۱۴۰۳-۱۴۰۰).....	۵
۳. نمودار روند تشکیل سرمایه در گروه صنعت (۱۴۰۲-۱۳۹۹).....	۵
۴. نمودار شاخص رشد قیمت تولیدکننده (۱۴۰۲-۱۴۰۱).....	۶
۵. نمودار شاخص مدیران خرید (شامخ) بخش صنعت (۱۴۰۳-۱۴۰۰).....	۷
۶. نمودار نرخ رشد فصلی بخش معدن براساس قیمت‌های سال ۱۴۰۰ (درصد).....	۸
۷. نمودار موجودی سرمایه بخش معدن به قیمت‌های سال ۱۳۹۵.....	۸
۸. نمودار شاخص فصلی قیمت تولیدکننده کل کشور و بخش معدن، با قیمت‌های سال ۱۳۹۵.....	۹
۹. نمودار نرخ تورم سالانه تولیدکننده کل کشور و بخش معدن، به قیمت‌های سال ۱۳۹۵.....	۱۰
۱۰. نمودار شماره آمار تطبیقی تعداد واردات خودروسواری با کد تعرفه ۸۷۰۳ طی دوره ۱۳۹۰ تا ۱۴۰۲.....	۲۲
۱۱. نمودار میزان مصوب در قوانین بودجه سنواتی و میزان تحقق درآمد حاصل از حقوق دولتی و بهره مالکانه طی سال‌های ۱۳۹۳-۱۴۰۳.....	۲۶
۱۲. نوسان قیمت کنسانتره سنگ‌آهن در بازه شهریور ۱۴۰۲ تا شهریور ۱۴۰۳ در بورس کالای ایران.....	۲۸
۱۳. نوسان قیمت کاتد مس در بازه شهریور ۱۴۰۲ تا شهریور ۱۴۰۳ در بورس کالای ایران.....	۲۸
۱۴. نوسان قیمت شمش روی ۹۹/۹۷ درصد در بازه شهریور ۱۴۰۲ تا شهریور ۱۴۰۳ در بورس کالای ایران.....	۲۹
۱۵. نوسان قیمت شمش طلای فروخته شده توسط معدن زرشوران در سال‌های ۱۳۹۷ تا ۱۴۰۲.....	۲۹

فهرست جداول

- جدول ۱. اهم شاخص‌های پایش وضعیت بخش ارتباطات و فناوری اطلاعات ۱۰
- جدول ۲. مقایسه تطبیقی تبصره‌های مؤثر و مرتبط با بخش‌های صنعت، معدن و ارتباطات در لایحه بودجه سال ۱۴۰۴ [۷] با قانون بودجه سال ۱۴۰۳ کل کشور [۸] و عملکرد تبصره‌های مرتبط ۱۲
- جدول ۳. اهم قوانین مربوط به تأمین زیر ساخته‌ای شهرک‌ها و نواحی صنعتی ۲۳
- جدول ۴. برآورد اعتبار مورد نیاز جهت ایجاد و بازسازی زیرساخت‌های شهرک‌ها و نواحی صنعتی در سال ۱۴۰۴ ۲۴
- جدول ۵. موضوع و حجم پروژه برق‌رسانی (اجرای خط انتقال - اجرای شبکه داخلی - احداث پست برق - اجرای شبکه روشنایی معابر) در سال ۱۴۰۴ ۲۴
- جدول ۶. برآورد بودجه مورد نیاز جهت برق‌رسانی شهرک‌ها و نواحی صنعتی کشور در سال ۱۴۰۴ ۲۴
- جدول ۷. پیش‌بینی نرخ افزایش حقوق دولتی در سناریوهای مختلف ۲۹
- جدول ۸. پیش‌بینی اخذ حقوق دولتی در سال ۱۴۰۳ و ۱۴۰۴ ۳۰



بررسی لایحه بودجه سال ۱۴۰۴ کل کشور (۹): تبصره «۶» (حوزه صنعت، معدن و ارتباطات)

چکیده

هدف گزارش حاضر بررسی رویکرد لایحه بودجه سال ۱۴۰۴ در خصوص بخش‌های صنعت، معدن و ارتباطات است. نتایج این گزارش حاکی از آن است که در لایحه بودجه، حمایت حداقلی از بخش صنعت شده و بسیاری از الزامات رشد این بخش در لایحه مغفول مانده است. از جمله این موضوع‌ها می‌توان به عدم توجه به تأمین زیرساخت‌های مورد نیاز بخش تولید، حمایت محدود مالیاتی از بخش تولید، عدم توجه به پیش‌نیازهای کارکرد مطلوب سازمان‌های توسعه‌ای اشاره کرد. ضرورت توجه به برنامه‌محور بودن لایحه بودجه سال ۱۴۰۴ موضوع مهم دیگری است که باید احکام مرتبط با بخش تولید از جمله تقویت صندوق‌های حمایتی مرتبط با بخش و تدوین برنامه توسعه خوشه‌های صنعتی و توسعه زنجیره‌های ارزش متناسب با صنایع اولویت‌دار موضوع بند «ت» ماده (۴۸) برنامه هفتم پیشرفت در لایحه بودجه سال ۱۴۰۴ مدنظر قرار گیرد.

در بخش معدن غلبه نگاه درآمدی به بخش معدن، فقدان آسیب‌شناسی دقیق در خصوص علل ایجاد حوادث دلخراش در معادن زغال‌سنگ و عدم پرداخت به مباحث مهم مطرح شده در قانون برنامه هفتم پیرامون بخش معدن از نقاط ضعف لایحه پیشنهادی است.

در خصوص بخش ارتباطات، بخش اول لایحه پیشنهادی دولت برای بودجه سال ۱۴۰۴ برخلاف بودجه سال ۱۴۰۳ و قانون برنامه هفتم از منظر جایگاه و احکام دچار تضعیف جدی شده است. ادغام فصل ارتباطات با بخش صنعت و معدن، حذف احکام مرتبط با امنیت سایبری و اقتصاد دیجیتال و عدم پیشنهاد احکام جدید متناسب با اهداف برنامه هفتم از مهم‌ترین نقاط ضعف لایحه بودجه سال ۱۴۰۴ در بخش فاوا به‌شمار می‌آید.

خلاصه مدیریتی

مسئله اصلی

در لایحه بودجه سال ۱۴۰۴ موضوع بخش صنعت، معدن و ارتباطات در تبصره «۶» ماده واحده بدین شرح ارائه شده است: دو جزء در بخش معدن با موضوعات حقوق دولتی معدن و ایمنی معادن زغال‌سنگ، یک جزء مرتبط با بخش صنعت در خصوص مجوز واردات خودرو برای جانبازان و ایثارگران و یک جزء در خصوص بخش ارتباطات درباره توسعه شبکه تار (فیبر) نوری. با توجه به لزوم برنامه‌محور بودن و پوشش موضوعات مهم مرتبط با بخش‌های صنعت، معدن و ارتباطات در لایحه بودجه سال ۱۴۰۴، تبصره‌های پیشنهادی تحلیل و بررسی شده است.

نقاط قوت و ضعف لایحه

• بخش صنعت

- نقاط قوت

کاهش حقوق ورودی ماشین‌آلات به دو درصد، اعطای تسهیلات به طرح‌ها و پروژه‌های حمایت از تولید و اشتغال با اولویت تأمین مالی مشارکت عمومی - خصوصی، شفاف‌سازی تأدیه بدهی دولت به بخش غیردولتی از طریق فرایند مولدسازی دارایی‌های دولت و شرکت‌های دولتی، از جمله نقاط مثبت لایحه بودجه پیشنهادی است.

- نقاط ضعف

عدم توجه به تأمین زیرساخت‌های مورد نیاز بخش تولید، حمایت محدود مالیاتی از بخش تولید، عدم توجه به پیش‌نیازهای کارکرد مطلوب سازمان‌های توسعه‌ای متناسب با مأموریت این سازمان‌ها و مشخص نبودن تناسب سیاست‌های حمایتی و توزیع منابع با بخش‌های اولویت‌دار موضوع بند «ت» ماده (۴۸) قانون برنامه هفتم پیشرفت از جمله نقاط ضعف این لایحه است.

• بخش معدن

- نقاط قوت

مهم‌ترین نقطه قوت لایحه در بخش معدن، میزان پیش‌بینی نسبتاً واقعی اخذ حقوق دولتی است که می‌تواند میزان کسری بودجه احتمالی را کاهش دهد.

- نقاط ضعف

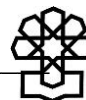
در مواد مرتبط با مباحث معدنی لایحه بودجه، غلبه رویکرد درآمدی نسبت به این بخش مشهود است؛ مخصوصاً که در لایحه، برنامه مشخصی جهت هزینه کرد به منظور توسعه ضروری و مورد نیاز این بخش نیز پیش‌بینی نشده است. همچنین نحوه پرداخت به موضوع ایمنی در معادن زغال‌سنگ، نشان از نبود آسیب‌شناسی دقیق و منسجم از این موضوع است. علاوه بر اینها انعکاس و برش سالانه هیچکدام از مواد مختلف برنامه هفتم، اعم از افزایش عمق اکتشاف، تعیین قطب‌های معدنی، لزوم تأمین پایدار برق صنایع معدنی در لایحه بودجه سالانه دیده نمی‌شود.

• بخش ارتباطات

حوزه ارتباطات در بخش اول لایحه بودجه سال ۱۴۰۴ سهم اندکی از احکام و تکالیف را به خود اختصاص داده است و اظهارنظر درباره جزئیات این حوزه در انتظار ارائه جزئیات دستگاهی و جداول بودجه‌ای خواهد بود. با این وجود اصلی‌ترین نقاط قوت و ضعف بخش اول لایحه بودجه سال ۱۴۰۴ به شرح ذیل است:

- نقاط قوت:

توجه به رشد درآمدی بخش ارتباطات و فناوری و شفافیت حکم و میزان درآمدی دولت از صنعت گوشی تلفن همراه از نقاط قوت لایحه بودجه پیشنهادی در بخش ارتباطات است.



- نقاط ضعف:

از مهم‌ترین نقاط ضعف لایحه بودجه سال ۱۴۰۴، حذف فصل ارتباطات از لایحه بودجه، حذف بخش عمده‌ای از احکام سنوات گذشته (امنیت سایبری و اقتصاد دیجیتال) و فقدان ابتکار عمل و ارائه پیشنهادهای جدید در راستای تکالیف برنامه هفتم پیشرفت است.

پیشنهاد‌های مرکز پژوهش‌ها

عمده پیشنهادهای مرتبط با بخش صنعت درخصوص بهبود فضای کسب‌وکار و تقویت سازمان‌های توسعه‌ای و تکمیل زنجیره‌های ارزش مرتبط با تبصره‌های (۱. عوارض و مالیات)، (۲. تأمین مالی داخلی و خارجی)، (۳. نفت و روابط مالی آن با دولت)، (۴. شرکت‌های دولتی)، (۱۵. اشتغال و تسهیلات تکلیفی) در گزارش‌های مرتبط با تبصره‌های مزبور ارائه شده است. ضرورت توجه به برنامه‌محور بودن لایحه بودجه سال ۱۴۰۴ موضوع مهم دیگری است که باید احکام مرتبط با بخش تولید از جمله تقویت صندوق‌های حمایتی مرتبط با بخش و تدوین برنامه توسعه خوشه‌های صنعتی و توسعه زنجیره‌های ارزش متناسب با صنایع اولویت‌دار موضوع بند «ت» ماده (۴۸) برنامه هفتم پیشرفت در لایحه بودجه سال ۱۴۰۴ مدنظر قرار گیرد. موضوع تأمین اعتبار برای زیرساخت برق شهرک‌های صنعتی و تأمین پایدار برق صنایع معدنی، تأمین اعتبار مورد نیاز بخش معدن در حوزه‌های مرتبط، جبران خسارت ناشی از فعالیت‌های معدنی، موضوعات مرتبط با ایمنی معادن زغال‌سنگ و هدفمند کردن حق انتفاع اعمال شده بر معادن بزرگ سنگ‌آهن کشور از موضوعات پیشنهادی در بخش صنعت و معدن است. درخصوص بخش ارتباطات موضوعات تمرکز بر افزایش اتصال به شبکه دسترسی فیبر نوری تأمین اعتبار در حوزه‌های امنیت سایبری، توسعه هوش مصنوعی و حمایت از توسعه صنعت میکروالکترونیک و گوشی تلفن همراه پیشنهاد می‌شود.

۱. مقدمه

بررسی اسناد بالادستی مرتبط با بخش صنعت و معدن نشان از وجوه مشترک راهبردهای صنعتی کشور در سطح کلان سیاست‌های کلی نظام دارد. از جمله این راهبردها می‌توان به افزایش سهم بخش صنعت و معدن در تولید داخلی و افزایش ارزش افزوده بخش صنعت اشاره کرد. این در حالی است که بررسی وضعیت بخش صنعت در یک دهه گذشته حاکی از آن است که عمدتاً رشد ارزش افزوده بخش صنعت از رشد اقتصادی کشور پایین‌تر بوده است که این موضوع می‌تواند مصداق تضعیف بلندمدت بخش صنعت در صورت تداوم این موضوع باشد. قوانین بودجه به‌عنوان سند مالی کشور می‌تواند زمینه‌ساز تحرک بخشی به تولید و بهبود وضعیت موجود باشد. در همین راستا در گزارش حاضر رویکردهای لایحه بودجه سال ۱۴۰۴ درباره بخش صنعت، معدن و ارتباطات تحلیل شده است. برای این منظور پس از مقدمه در بخش دوم وضع موجود بخش‌های صنعت، معدن و ارتباطات بررسی شده است و در بخش سوم ارزیابی و تحلیل تطبیقی ماده‌واحد با تمرکز بر این بخش‌ها و در بخش چهارم اظهارنظر کارشناسی درخصوص رویکرد لایحه بودجه سال ۱۴۰۴ در بخش صنعت، معدن و ارتباطات و درنهایت جمع‌بندی و پیشنهادهای ارائه شده است.

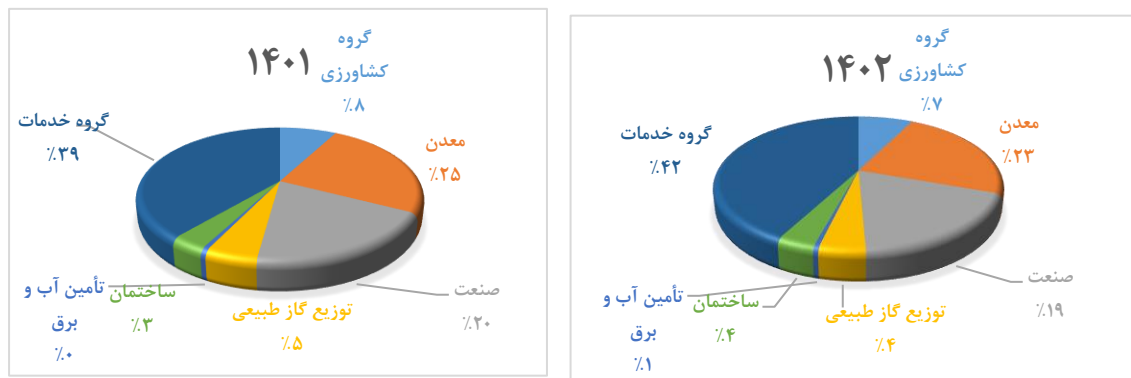
۲. تبیین وضع موجود بخش‌های صنعت، معدن و ارتباطات

بررسی عملکرد شاخص‌های اقتصادی بخش‌های صنعت، معدن و ارتباطات طی سال‌های اخیر به‌منظور تدوین دقیق نقشه راه و تداوم مسیر توسعه و متعاقب آن تصمیم‌گیری درخصوص تأمین منابع مالی مورد نیاز برای تحقق برنامه‌های بخش در لایحه بودجه سال ۱۴۰۴ حائز اهمیت است. از این‌رو در ادامه وضعیت موجود اهم شاخص‌های اقتصادی بخش‌های صنعت، معدن و ارتباطات ارائه شده است.

۲-۱. بخش صنعت

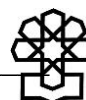
الف) نرخ رشد بخش صنعت

مرکز آمار محصول ناخالص داخلی به قیمت ثابت سال ۱۴۰۰ را برای سال ۱۴۰۲ معادل ۹۶۹۰۰ هزار میلیارد ریال با نفت و ۷۴۱۸۸ هزار میلیارد ریال بدون نفت برآورد کرده است. میزان تولید برای سال ۱۴۰۱، معادل ۹۲۷۰۰ هزار میلیارد ریال با نفت و ۷۲۸۰۰ میلیارد ریال بدون نفت بوده است، بنابراین در سال ۱۴۰۲ اقتصاد ایران رشد ۵ درصدی را تجربه کرده است. همچنین براساس آخرین گزارش این مرکز، رشد اقتصاد ایران در یک سال منتهی به بهار ۱۴۰۳ برابر ۴/۸ درصد بوده است. در سال ۱۴۰۲ درحالی‌که رشد گروه صنعت (صنایع و معادن) برابر ۶/۲ درصد بوده است، رشد بخش صنعت در سال ۱۴۰۲ تنها ۱/۸ درصد بوده است؛ بنابراین، بخش صنعت با نوعی رکود نسبت به بخش‌های دیگر اقتصاد مواجه شده است.



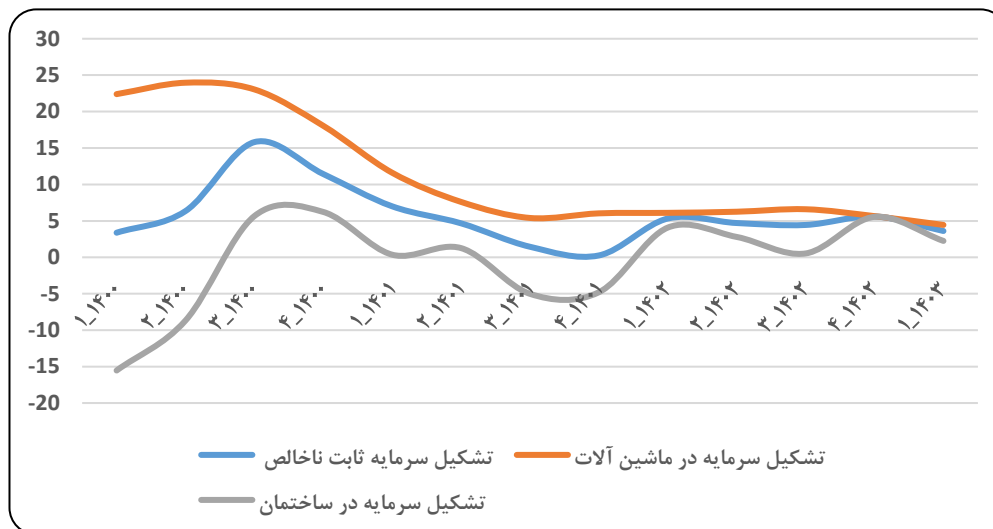
شکل ۱. نمودار سهم بخش‌های اقتصاد از تولید ناخالص داخلی (۱۴۰۱-۱۴۰۲) [۱]

همچنان که شکل ۱ نشان می‌دهد سهم بخش صنعت از تولید ناخالص داخلی در سال ۱۴۰۲ با یک درصد کاهش نسبت به سال قبل به ۱۹ درصد کاهش یافته است. این در حالی است که بخش صنعت در سال ۱۴۰۰ سهمی معادل ۲۲ درصد از اقتصاد ایران داشت. وقوع مشکلاتی نظیر ناترازی انرژی و مشکل قطعی برق و گاز واحدهای تولیدی در کاهش سهم صنعت از تولید ناخالص داخلی نقش داشته است.



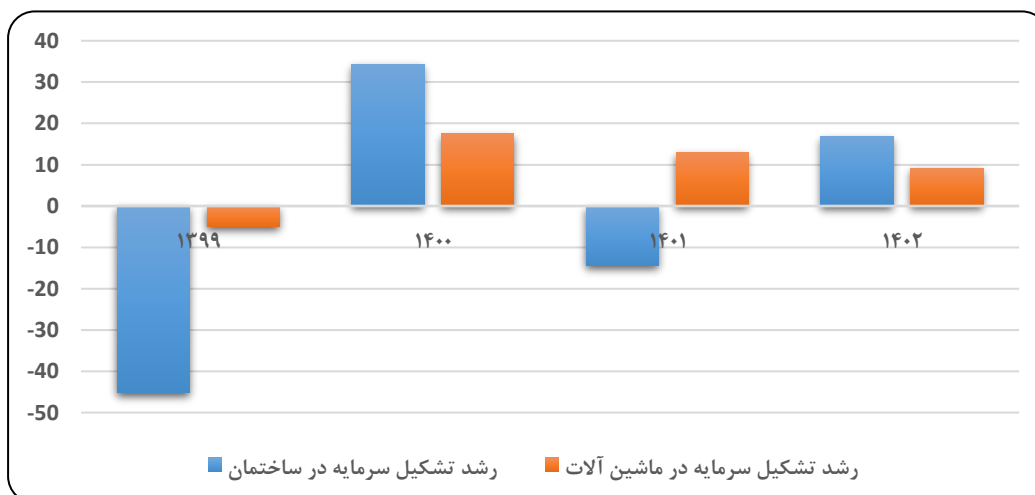
ب) تشکیل سرمایه ثابت در بخش صنعت

یکی از پیشران‌های مهم رشد اقتصادی، وضعیت تشکیل سرمایه ثابت است که بیانگر سرمایه‌گذاری برای ایجاد واحدهای تولید جدید یا بسط فعالیت این واحدها محسوب می‌شود. در شکل ۲ روند تشکیل سرمایه ثابت در کشور آمده است.



شکل ۲. نمودار روند تشکیل سرمایه فصلی در کشور (۱۴۰۰-۱۴۰۳) [۲]

همچنان که شکل ۲ نشان می‌دهد، روند تشکیل سرمایه در کشور پس از سال ۱۴۰۰ که احتمالاً به دلیل موج مثبت خروج از کرونا صورت گرفته است، در بقیه دوره‌ها در حدود ۵ درصد بوده و در یک سال گذشته به‌رغم بهبود در ماه‌های پایانی سال ۱۴۰۲، در سه ماهه ابتدایی سال جاری نزدیک به ۵ درصد بوده است. شکل ۳ وضعیت تشکیل سرمایه در گروه صنعت را نشان می‌دهد.

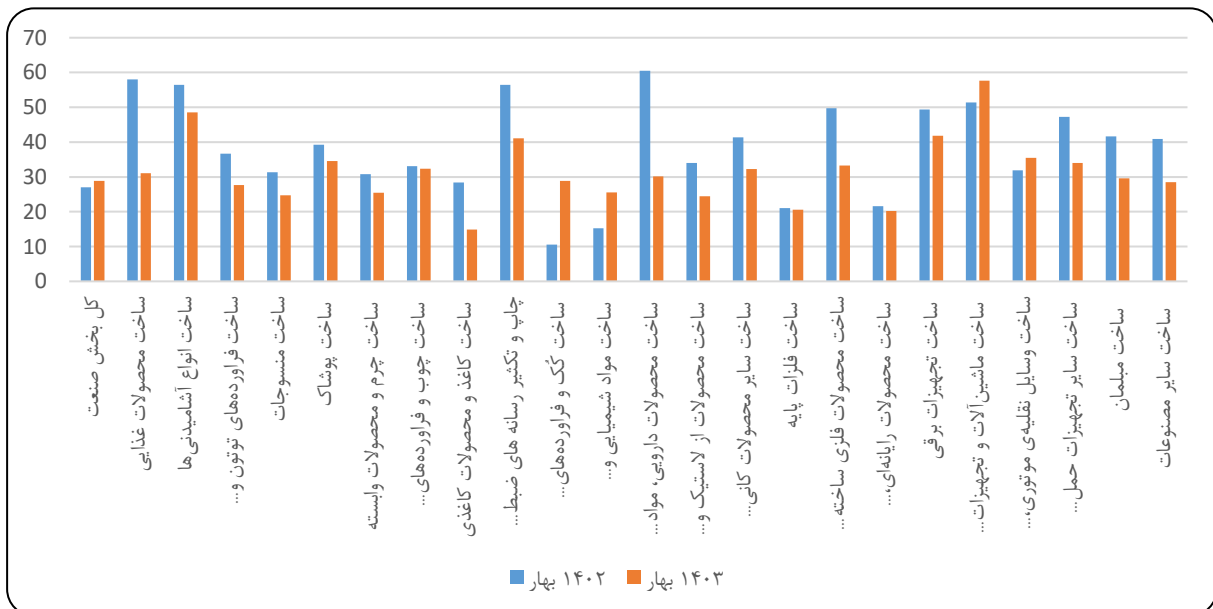


شکل ۳. نمودار روند تشکیل سرمایه در گروه صنعت (۱۳۹۹-۱۴۰۲) [۳]

همچنان که شکل ۳ نشان می‌دهد، روند تشکیل سرمایه در گروه صنعت در سال ۱۴۰۰ در بخش صنعت (شامل صنایع و معادن) مثبت بوده است، درحالی‌که این روند در سال‌های ۱۴۰۱ و ۱۴۰۲ کاهش یافته است. همچنین باید توجه داشت که به دلیل عدم تفکیک میزان سرمایه‌گذاری در بخش صنعت و معدن، میزان تشکیل سرمایه این بخش منعکس نشده است.

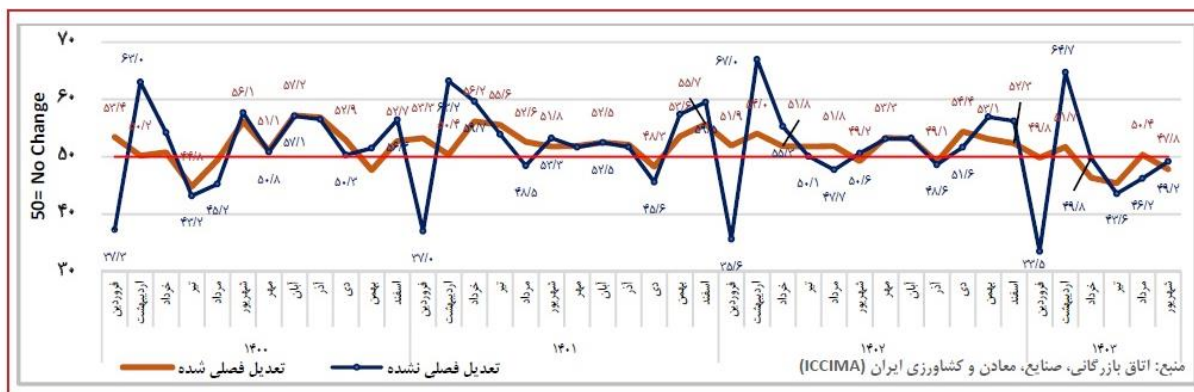
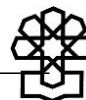
ج) شاخص‌های قیمت تولید کننده و محیط کسب‌وکار

از دیگر شاخص‌هایی که وضعیت موجود صنعت را نشان می‌دهد، شاخص‌های قیمت تولیدکننده و محیط کسب‌وکار است. بر این اساس در شکل ۴ شاخص قیمت تولیدکننده آمده است.



شکل ۴. نمودار شاخص رشد قیمت تولیدکننده (۱۴۰۱-۱۴۰۲) [۴]

شاخص قیمت تولیدکننده از جمله شاخص‌های پیش‌نگری است که نه تنها وضعیت موجود صنعت بلکه روندهای چند ماه آتی تورم مصرف‌کننده را نشان می‌دهد. براساس شکل ۴ می‌توان گفت که در اکثر رشته فعالیت‌های صنعتی (به جز ساخت ماشین‌آلات و تجهیزات و ساخت وسایل نقلیه موتوری)، میزان رشد شاخص تورم تولیدکننده در بهار ۱۴۰۳ نسبت به بهار ۱۴۰۲ کاهش یافته است، با این وجود میزان شاخص تورم تولیدکننده برای کل صنعت در بهار ۱۴۰۳ نسبت به بهار سال قبل با افزایش بیشتری همراه بوده و از این نظر، بی‌ثباتی‌های بخش تولید کاهش نیافته است.



شکل ۵. نمودار شاخص مدیران خرید (شامخ) بخش صنعت (۱۴۰۰-۱۴۰۳) [۵]

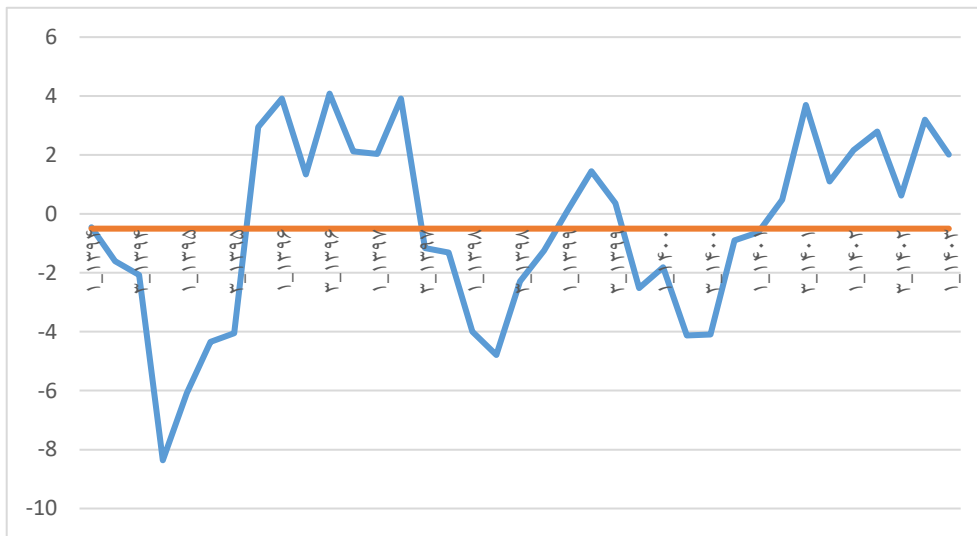
شکل ۵ وضعیت میزان تولید و فروش شرکت‌ها را از نظر فعالان اقتصادی نشان می‌دهد. این شاخص نیز مشابه شاخص قبل هم ترسیمی از وضعیت موجود و هم شاخصی از وضعیت آتی صنعت محسوب می‌شود. براساس این نمودار می‌توان گفت در ابتدای سال ۱۴۰۳، وضعیت شاخص به شدت افت داشته و با توجه به اینکه این افت در ابتدای سال متداول است، میزان افت شاخص نسبت به سال‌های گذشته شدیدتر محسوب می‌شود. شاخص مدیران خرید بخش صنعت در شهریور ۱۴۰۳، معادل ۴۹/۲ محاسبه شده که همچنان برای چهارمین ماه متوالی کاهشی است و کمتر از محدوده مرزی ۵۰ قرار دارد؛ البته شدت کاهش اندکی ملایم‌تر از ماه قبل است. پس از تعدیل فصلی، این شاخص برای ماه شهریور معادل ۴۷/۸ برآورد شده است و برای چهارمین ماه متوالی در شرایط رکود است. این رکود را می‌توان ناشی از تداوم قطعی‌های برق (بیش از دو روز در هفته) طی تابستان امسال دانست که در شهریورماه نیز همچنان ادامه داشته و به تعطیلی بسیاری از خطوط تولید کارخانه‌ها منجر شده است.

در میان زیرمؤلفه‌های اصلی این شاخص، به جز سرعت انجام و تحویل سفارش و میزان استخدام و به‌کارگیری نیروی انسانی که در شهریور ماه عدد بالای ۵۰ را کسب کرده و با خوش‌بینی همراه بوده‌اند، مؤلفه‌های دیگر نظیر میزان تولید محصول و ارائه خدمت، میزان سفارشات جدید مشتریان و موجودی مواد اولیه یا لوازم خریداری شده کاهش داشته است.

۲-۲. ب) معدن

الف) نرخ رشد بخش معدن

در نمودار ۶، نرخ رشد بخش معدن و میانگین ۱۰ ساله آن ارائه شده است.

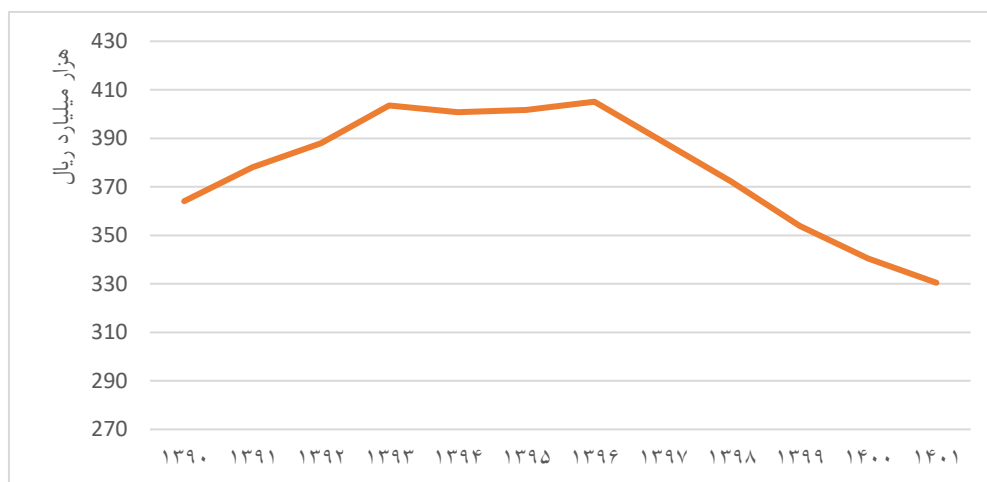


شکل ۶. نمودار نرخ رشد فصلی بخش معدن براساس قیمت‌های سال ۱۴۰۰ (درصد) [۱]

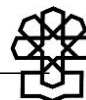
براساس این نمودار، میانگین رشد فصلی این بخش طی ۱۰ سال گذشته منتهی به ۱۴۰۳ حدود ۰/۵- درصد گزارش شده است. همچنین حداکثر رشد ثبت شده در این بازه زمانی، در سال‌های ۱۳۹۶، ۱۳۹۷ و سال ۱۴۰۱ حدود ۴ درصد برآورد شده است. نوسان این شاخص طی ۱۰ سال گذشته نشان از عدم اتخاذ سیاست‌های مناسب جهت توسعه این بخش بوده است. لذا با توجه به هدف‌گذاری رشد ۱۳ درصدی در برنامه هفتم پیشرفت، باید تدابیر ویژه‌ای برای توسعه این بخش اندیشیده شود.

ب) ارزش سرمایه‌گذاری در معادن

شکل ۷، موجودی سرمایه بخش معدن به قیمت‌های سال ۱۳۹۵ در بازه زمانی ۱۳۹۰ تا ۱۴۰۱ را نشان می‌دهد.



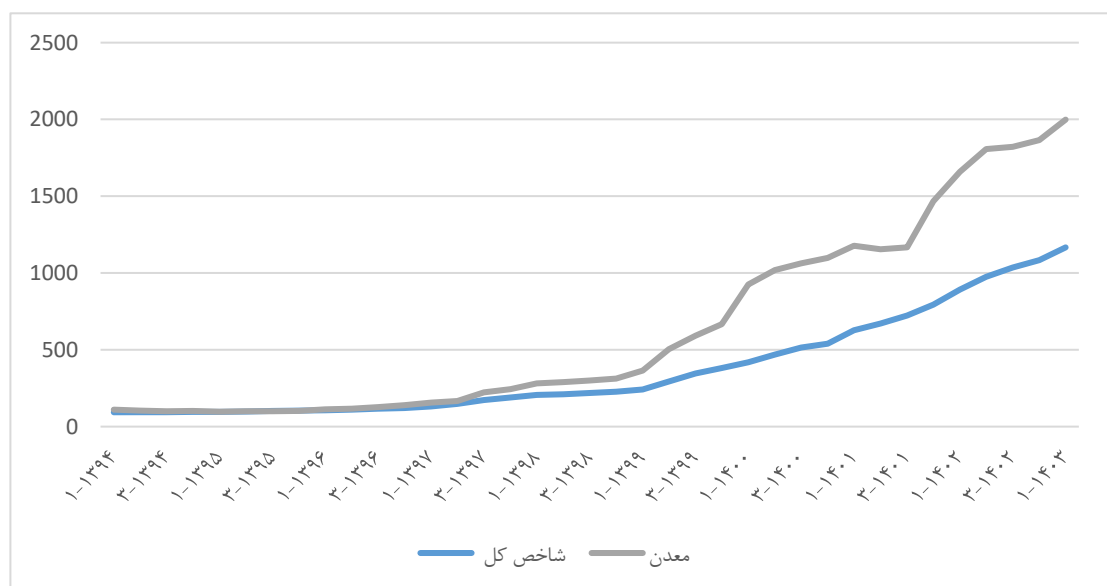
شکل ۷. نمودار موجودی سرمایه بخش معدن به قیمت‌های سال ۱۳۹۵ [۶]



همان‌گونه که مشاهده می‌شود، موجودی سرمایه در این سال‌های مورد بررسی نزولی گزارش شده است؛ به‌نحوی که از حداکثر مقدار خود، حدود ۴۱۰ هزار میلیارد ریال در سال‌های ۱۳۹۳ و ۱۳۹۶، به ۳۳۰ هزار میلیارد ریال در سال ۱۴۰۱ رسیده است. این روند در صورت تداوم امکان رشد ۱۳ درصدی این بخش را سلب خواهد کرد.

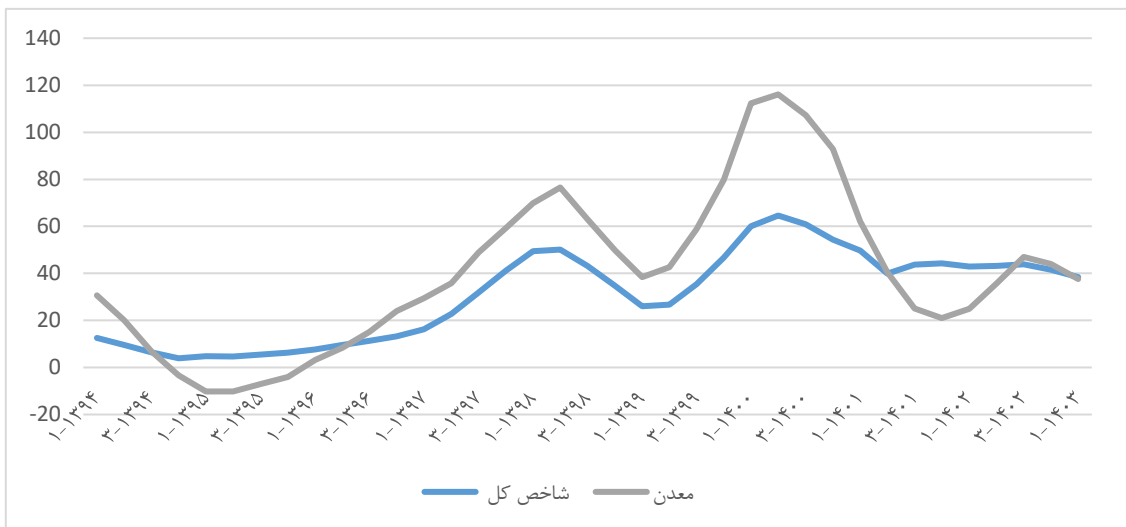
ج) شاخص قیمت تولیدکننده بخش معدن

از جمله شاخص‌هایی که می‌تواند فضای کسب‌وکار در بخش‌های مختلف اقتصادی را نشان دهد، شاخص قیمت تولیدکننده است. در شکل ۸ مقایسه‌ای میان این شاخص در کل اقتصاد ایران و بخش معدن ارائه شده است.



شکل ۸. نمودار شاخص فصلی قیمت تولیدکننده کل کشور و بخش معدن، با قیمت‌های سال ۱۳۹۵ [۴]

همان‌طور که مشاهده می‌شود پس از سال ۱۳۹۷ و با اعمال محدودیت بر واردات ماشین‌آلات سنگین معدنی، این شاخص در بخش معدن افزایش بسیاری را تجربه کرد. پس از آن نیز با اضافه شدن افزایش قیمت مواد ناریه و محدودیت در عرضه آن، این روند تشدید شد. در سال‌های بعد (به‌جز یک فصل در سال ۱۴۰۱) این روند به‌صورت افزایشی دنبال شد. در شکل ۹، نرخ تورم سالیانه تولیدکننده کل کشور و بخش معدن (که تغییر شاخص قیمت تولیدکننده در ۴ فصل منتهی به فصل مورد نظر نسبت به دوره مشابه سال قبل را نشان می‌دهد) مورد بررسی قرار گرفته است.



شکل ۹. نمودار نرخ تورم سالیانه تولیدکننده کل کشور و بخش معدن، به قیمت‌های سال ۱۳۹۵ [۴]

همان‌گونه از شکل ۹ برداشت می‌شود با ایجاد محدودیت در تأمین ابزار تولید معادن در سال‌های گذشته، نرخ تورم سالیانه جهش‌های چشمگیری داشته است؛ به‌طور مثال در فصل دوم سال ۱۴۰۰ این شاخص برای بخش معدن دو برابر شاخص کل کشور محاسبه شده است. این موضوع نشان از عدم ثبات در فضای کسب‌وکار بخش معدن و مانعی جدی در جهت تحقق اهداف مندرج در قانون برنامه هفتم پیشرفت است.

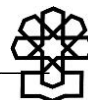
۲-۳. بخش ارتباطات

به‌صورت کلی شاخص‌های متعددی به‌منظور پایش وضعیت بخش ارتباطات و فناوری اطلاعات وجود دارد با این وجود وضعیت فعلی اهم شاخص‌های فعلی کشور در این حوزه به شرح جدول ذیل است.

جدول ۱. اهم شاخص‌های پایش وضعیت بخش ارتباطات و فناوری اطلاعات

عنوان شاخص	وضعیت فعلی	هدف‌گذاری برنامه هفتم
پیشرفت شبکه ملی اطلاعات	۶۵ درصد	۹۹ درصد
میزان اتصال به شبکه فیبر نوری	۶۰۰ هزار	۲۰ میلیون
سهم اقتصاد دیجیتال از GDP	حدود ۸ درصد	۱۰ درصد
میزان ارائه خدمات دولت هوشمند	۱۲ درصد	۱۰۰ درصد
رتبه کشور در شاخص توسعه دولت الکترونیکی در بین کشورهای جهان	۱۰۱	۷۵

مأخذ: بررسی‌های پژوهش.



۴-۲. ارزیابی وضعیت بخش‌های صنعت، معدن و ارتباطات در آستانه بودجه سال ۱۴۰۴

در مجموع بخش صنعت و فعالیت‌های تولیدی در یک سال گذشته در نتیجه نامساعدتر شدن فضای کسب‌وکار که با موارد گوناگون از جمله نااطمینانی مکرر انرژی (برق و گاز) در ماه‌های مختلف سال روبه‌رو بوده، از چشم‌انداز روشنی برای رشد برخوردار نیست. توجه به شکاف ۳/۲ درصدی رشد بخش صنعت نسبت به رشد اقتصادی (۱/۸ درصد در مقابل ۵ درصد) و کاهش سهم صنعت از تولید ناخالص داخلی از ۲۰ به ۱۹ درصد در سال ۱۴۰۲ نسبت به سال قبل از آن، شاهدهی بر این مدعا است. همچنین محاسبات مرکز آمار نشان می‌دهد که سهم صنعت از تولید ناخالص داخلی در سه ماهه ابتدایی سال ۱۴۰۳ به ۱۷/۹ درصد کاهش یافته است. همچنین توجه به اینکه در سه ماهه دوم سال جاری، رکود صنایع با توجه به گسترش کمبود برق حاکی از گسترش این روند است. در مجموع به نظر می‌رسد چشم‌انداز رشد صنعت در نیمه دوم سال جاری و نیز سال آتی با مشکلات متعدد روبه‌رو بوده و این بخش رشد بالایی را تجربه نکند. بر این مبنا، بودجه سال ۱۴۰۴ باید با ملاحظه فشار اقتصادی و خسارات وارد شده به واحدهای تولیدی در سال جاری تنظیم شده و از تحمیل فشار مضاعف به تولید بپرهیزد. اگرچه لایحه بودجه سال ۱۴۰۴، این رویکرد را با کاهش نرخ مالیات از ۲۵ به ۲۰ درصد مورد توجه قرار داده است اما ابهام‌هایی که در مورد دامنه شمول آن وجود دارد، هم‌اکنون فعالان تولیدی را با ابهام‌هایی نسبت به جهت‌گیری دولت در سال آتی روبه‌رو ساخته است. علاوه بر این، بودجه حاوی پیام‌هایی در زمینه ثبات اقتصاد کلان و بهبود چشم‌انداز آتی است، اگرچه ارقام بودجه با احتیاط محاسبه شده است، اما تداوم کسر بودجه عملیاتی و تداوم شرایط خاص کشور تحرک در بخش تولید را با محدودیت‌هایی روبه‌رو ساخته است. اگرچه دولت در ذیل تبصره‌های حمایتی (تبصره ۱۵) به این موضوع تا حدی پرداخته است، اما چشم‌انداز ضعیف این منابع حمایتی و نیز ناکافی بودن آن در مقابل نوسانات اقتصاد کلان، اهمیت توجه دولت به رعایت ترازهای بودجه‌ای و نیز چاره‌اندیشی برای درمان ناترازی‌های اساسی اقتصاد ایران را در بودجه سال آتی بیش‌ازپیش جدی می‌سازد.

همان‌گونه که پیش از این نیز بیان شد، شاخص‌های کلان بخش معدن تطابق با اهداف مندرج در قانون برنامه هفتم پیشرفت ندارد. از این‌رو به نظر می‌رسد باید در دیدگاه‌های درآمدی نسبت به این بخش تجدیدنظر صورت گیرد. بررسی شاخص‌های ارتباطات و فناوری اطلاعات در کشور نیز نشان می‌دهد، تکمیل پروژه شبکه ملی اطلاعات در سال‌های گذشته با پیشرفت مناسبی مواجه بوده است با این وجود در موضوع توسعه زیرساخت‌های ارتباطی کشور و به‌خصوص پروژه توسعه دسترسی فیبر نوری به‌عنوان اصلی‌ترین برنامه وزارت ارتباطات در بهبود سرعت و کیفیت خدمات اینترنت عقب‌ماندگی جدی در شاخص میزان اتصال وجود دارد. در بخش توسعه خدمات دولت الکترونیک و دولت هوشمند نیز با وجود تلاش‌های صورت گرفته رتبه ایران در این حوزه به‌دلیل پیشرفت سریع سایر کشورها مجدداً با نزول مواجه شده است. از این‌رو این دو حوزه باید مورد توجه بیشتری قرار گیرند.

۳. ارزیابی و تحلیل تطبیقی ماده‌واحد با تمرکز بر بخش‌های صنعت، معدن و ارتباطات

با توجه به تأثیرپذیری حوزه تولید و زیرساخت‌های مرتبط با آن به‌ویژه بخش‌های صنعت، معدن و ارتباطات از قوانین بودجه، در این بخش تبصره‌های مرتبط با بخش‌های صنعت، معدن و ارتباطات در لایحه بودجه سال ۱۴۰۴ با در نظر گرفتن عملکرد قوانین بودجه سال‌های ۱۴۰۲ و شش ماهه اول سال ۱۴۰۳ و آثار احکام پیشنهادی لایحه بودجه سال ۱۴۰۴ بر بخش‌های صنعت، معدن و ارتباطات تبیین شده است.

جدول ۲. مقایسه تطبیقی تبصره‌های مؤثر و مرتبط با بخش‌های صنعت، معدن و ارتباطات در لایحه بودجه سال ۱۴۰۴ [۷] با قانون بودجه سال ۱۴۰۳ کل کشور [۸] و عملکرد تبصره‌های مرتبط

بخش	لایحه بودجه سال ۱۴۰۴	قانون بودجه سال ۱۴۰۳	عملکرد سال‌های ۱۴۰۲ و ۱۴۰۳	تأثیر حکم لایحه بر بخش
صنعت	تبصره «۱»، شناسه بودجه‌ای ۷۰۴۱۱ - «ذ» بخش ۲ کاهش حقوق گمرکی کلیه ماشین‌آلات و تجهیزات، قطعات، مواد اولیه و واسطه‌ای تولید به‌منظور حمایت از تولیدکنندگان و مصرف‌کنندگان به ۲ درصد	جزء «۱» بند «الف» تبصره «۹» کاهش حقوق گمرکی کلیه ماشین‌آلات و تجهیزات، قطعات، مواد اولیه و واسطه‌ای تولید به‌منظور حمایت از تولیدکنندگان و مصرف‌کنندگان به ۲ درصد	نرخ حقوق گمرکی که برای سایر کالاها ۴ درصد است، در سال ۱۴۰۱ درخصوص نرخ حقوق گمرکی تجهیزات، مواد اولیه، واسطه‌ای، قطعات ماشین‌آلات و تجهیزات به یک درصد (۰.۱٪) تقلیل یافت و در قانون بودجه سال ۱۴۰۲ نیز ۱ درصد تعیین شد و از سال ۱۴۰۳ به میزان ۲ درصد محاسبه می‌شود.	کاهش حقوق گمرکی ماشین‌آلات و تجهیزات، قطعات و مواد اولیه واسطه‌ای مورد نیاز تولید به کاهش موانع تولید منجر می‌شود.
	تبصره «۱»، شناسه بودجه‌ای ۷۰۴۱۱ - «ر» امکان واردات خودرو نو یا شرایط مندرج در قانون ساماندهی خودرو، تا سقف ۲ میلیارد دلار، توسط صادرکنندگان و زیرمجموعه آنان، از منابع ارزی حاصل از صادرات خود با حقوق گمرکی ۱۰۰ درصد (نرخ ارز مبنای محاسبه حقوق ورودی و مالیات برابر نرخ ارز بازار مرکز مبادله طلا و ارز) و واگذاری ارز مذکور به سایر واردکنندگان و همچنین بهره برداری از بازار سرمایه جهت عرضه خودرو	-	مطابق آمار در دسترس، میزان واردات خودرو سواری در سال ۱۴۰۲ برابر با ۱۱ هزار و ۱۲۲ دستگاه به ارزش ۲۱۸ میلیون دلار بوده است. میانگین ارزش خودروهای سواری وارداتی در این سال ۱۹.۶ هزار دلار بوده است. در سال ۱۴۰۳ نیز تا ۲۰ خرداد ماه ۴ هزار و ۱۵ دستگاه خودرو به ارزش ۸۸ میلیون دلار ترخیص شده است و ۱۲ هزار و ۷۰۴ دستگاه خودرو نیز در گمرک در حال طی کردن فرایند ترخیص بوده است.	با افزایش میزان ارز تخصیصی یکی از موانع اصلی واردات خودرو به کشور مرتفع می‌شود.
	تبصره «۴»، (شناسه بودجه‌ای ۷۰۱۱۲) - «الف» به شرکت‌های دولتی از جمله شرکت‌هایی که شمول قوانین و مقررات عمومی بر آنها مستلزم ذکر یا تصریح نام است اجازه داده می‌شود تا سقف پانزده درصد (۰.۱۵٪) سرمایه‌گذاری مصوب در بودجه سنواتی، اوراق مالی اسلامی ریالی با تضمین و بازپرداخت اصل و سود توسط خود بابت طرح‌هایی که در راستای قانون برنامه هفتم پیشرفت به تصویب شورای اقتصاد می‌رسد، منتشر کنند.	بند «الف» تبصره «۱» اجازه به شرکت‌های دولتی به انتشار اوراق مالی اسلامی ریالی تا سقف پانزده درصد (۰.۱۵٪) سرمایه‌گذاری مصوب در بودجه سنواتی خود و صرف در حوزه طرح (پروژه) های پیشران و طرح‌های تعریف شده ذیل سند راهبرد ملی پیشرفت صنعتی و ارتقای زنجیره‌های ارزش کشور، با اولویت بهینه‌سازی مصرف انرژی و در راستای سیاست‌های کلی برنامه هفتم	در سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران و سازمان صنایع کوچک و شهرک‌های صنعتی، بهره‌برداری از این بند و استفاده از ظرفیت اوراق اسلامی در راستای تأمین مالی پروژه‌ها صورت نگرفته است.	انتشار اوراق مالی اسلامی در جهت کمک به بخش تولید در تأمین مالی طرح‌ها می‌تواند مؤثر باشد.



تأثیر حکم لایحه بر بخش	عملکرد سال‌های ۱۴۰۲ و ۱۴۰۳	قانون بودجه سال ۱۴۰۳	لایحه بودجه سال ۱۴۰۴	بخش
<p>با توجه به عدم هزینه‌کرد خط لوله اتیلن غرب در سقف تعیین شده و تکمیل طرح تا حد مطلوبی، نیاز به تکرار حکم در لایحه بودجه سال ۱۴۰۴ نیست. در صورت اصرار بر ابقای حکم، پیشنهاد می‌شود عبارت نیم درصد (۰/۵٪) ارزش فروش هر تن اتیلن تولیدی فروش رفته جایگزین دو نیم درصد (۲/۵٪) ارزش فروش هر تن اتیلن تولیدی فروش رفته شود.</p>	<p>در سال‌های ۱۴۰۱ و ۱۴۰۲ که مقرر شده بود ۲/۵ درصد ارزش فروش هر تن اتیلن توسط شرکت‌های پتروشیمی به‌ردیف مربوطه واریز شود در سال ۱۴۰۱ مبلغ ۱۱۳۲ میلیارد ریال (معادل ۵ درصد از کل) و در سال ۱۴۰۲ مبلغ ۵۲۹۵ میلیارد ریال (معادل ۲۲ درصد از کل) پرداختی انجام شده است. در سال ۱۴۰۳ مقرر شد از محل دو نیم درصد (۲/۵٪) ارزش فروش هر تن اتیلن تولیدی فروش‌رفته به حساب واریز شود که در ۶ ماهه اول سال ۱۴۰۳ مبلغ ۱۶۲۳ میلیارد ریال معادل (۱۳/۵ درصد از کل) از طرف شرکت‌های پتروشیمی واریز شده است. نکته حائز اهمیت اینکه در سال ۱۴۰۱ از مبلغ پرداختی ۱۰۰۰ میلیارد ریال، در سال ۱۴۰۲ حدود ۴۵۶ میلیارد ریال و در سال ۱۴۰۳ حدود ۳۰۰ میلیارد ریال تخصیص صورت گرفته است. هزینه‌کرد مصارف خط لوله اتیلن غرب در سال ۱۴۰۱ از محل سایر منابع معادل ۳۰۴۵ میلیارد ریال در سال ۱۴۰۲ از محل سایر منابع ۶۴۴ میلیارد ریال و از محل منابع عمومی ۱۳۷۵ میلیارد ریال و در مجموع ۲۰۱۹ میلیارد ریال و شش ماهه سال ۱۴۰۳ از محل سایر منابع ۷۱ میلیارد ریال و از محل منابع عمومی ۳۴۱ میلیارد ریال و در مجموع ۴۱۳ میلیارد ریال هزینه شده است. همان‌طور که از عملکرد مصارف خط لوله اتیلن غرب مشخص است با توجه به تکمیل خط تا حد خوبی و بررسی مصارف خط در سال‌های گذشته، در سال ۱۴۰۴ امکان جذب منابع پیش‌بینی شده مطابق بند «خ» (حدود ۲۵۰۰۰ میلیارد ریال برآورد می‌شود) در مصارف خط وجود ندارد. شایان‌ذکر است بودجه مورد نیاز برای تکمیل خط در سال ۱۴۰۴ معادل ۶۳۹۴</p>	<p>بند «ز» تبصره «۷» اخذ دو نیم درصد (۲/۵٪) ارزش فروش هر تن اتیلن تولیدی فروش رفته حاصل از خوراک صرفاً اتان و هزینه ۸۰ درصد وجوه مذکور پس از وصول صرفاً برای تکمیل خط انتقال اتیلن غرب</p>	<p>تبصره «۳»، شناسه بودجه‌ای ۷۰۴۳۲ - «خ» اخذ دو نیم درصد (۲/۵٪) ارزش فروش هر تن اتیلن تولیدی فروش رفته حاصل از خوراک صرفاً اتان و هزینه ۸۰ درصد وجوه مذکور پس از وصول و واریز به حساب خزانه‌داری مربوطه، صرفاً برای تکمیل خط انتقال اتیلن غرب</p>	

بخش	لایحه بودجه سال ۱۴۰۴	قانون بودجه سال ۱۴۰۳	عملکرد سال‌های ۱۴۰۲ و ۱۴۰۳	تأثیر حکم لایحه بر بخش
			میلیارد ریال پیش‌بینی شده است. لذا پیشنهاد حذف این بند در لایحه بودجه سال ۱۴۰۴ قابل طرح است.	
	عدم تکرار	<p>بند «ت» تبصره «۹»</p> <p>تعیین حقوق ورودی خودروی برقی برای نوسازی ناوگان تاکسی‌رانی شهرها در سال ۱۴۰۳ معادل نیم واحد درصد و برای سایر متقاضیان چهار واحد درصد و حقوق ورودی خودروهای برقی بنزینی (هیبریدی) پانزده واحد درصد و اعطای تخفیف در پرداخت حقوق ورودی واردات این نوع خودروها و قطعات منفصله آن، در قبال سرمایه‌گذاری در گسترش حمل‌ونقل عمومی برقی، توسعه زیرساخت‌های آن، انتقال فناوری و افزایش داخلی‌سازی خودروهای برقی بنزینی (هیبریدی)، به میزان نیمی از منابع اختصاص یافته برای این امر و همچنین صرف منابع حاصل از حقوق ورودی خودروهای برقی بنزینی (هیبریدی) و قطعات منفصله آن به توسعه زیرساخت‌های آن و تسهیلات و مشوق‌های خرید این نوع خودروی تولید داخل</p>	<p>با توجه به عدم تدوین و تصویب آیین‌نامه اجرایی این بند، اقدامی در راستای هزینه‌کرد و هدایت منابع حاصل از این بند در راستای سرمایه‌گذاری در گسترش حمل‌ونقل عمومی برقی، توسعه زیرساخت‌های آن، انتقال فناوری و افزایش داخلی‌سازی خودروهای برقی بنزینی (هیبریدی)، تخفیف در پرداخت حقوق ورودی واردات این نوع خودروها و قطعات منفصله آن صورت نگرفته است.</p>	-
	تبصره «۶»، شناسه بودجه‌ای ۷۰۴۱۱ - «پ» مجوز واردات یک دستگاه خودرو به جانبازان پنجاه درصد و بالاتر براساس ماده (۴۵) قانون جامع خدمات‌رسانی به ایثارگران و درخصوص سایر مشمولان این بند، تسهیل در خرید خودروی داخلی	<p>جز «۱۰» بند «ت» تبصره «۱۳»</p> <p>مجوز واردات یک دستگاه خودرو به جانبازان پنجاه درصد و بالاتر براساس ماده (۴۵) قانون جامع خدمات‌رسانی به ایثارگران و درخصوص سایر مشمولان این بند، تسهیل در خرید خودروی داخلی</p>	-	-
	تبصره «۱۵» تأمین مالی و مصرف منابع به تفکیک اجزای مشخص به منظور افزایش رقابت‌پذیری براساس اسناد «ملی و استانی آمایش سرزمین و پیشران‌ها»، «تکمیل زنجیره‌های ارزش»، «تکمیل و بهبود زیرساخت‌های تولید و اشتغال»، «حمایت از تأمین	<p>تبصره «۲»</p> <p>تأمین مالی و مصرف منابع به تفکیک اجزای مشخص به منظور حمایت از تولید دانش‌بنیان و اشتغال‌آفرین</p>	<p>بررسی عملکرد این حکم در سال‌های مختلف برگرفته از گزارش‌های تفریغ بودجه، حاکی از آن است که در برخی از سال‌ها عملکردی نداشته و در برخی سال‌ها پرداختی به بخش صنعت حدود ۳۰ درصد است. به دلیل عدم ارائه گزارش تفریغ سال ۱۴۰۲ عملکرد این بند در این سال در دسترس نبود.</p>	<p>در بخش مصارف حداقل هفتاد درصد (۷۰٪) منابع مالی بند «ب» این تبصره، جهت پرداخت تسهیلات به طرح‌ها و پروژه‌های حمایت از تولید و اشتغال با اولویت تأمین مالی مشارکت عمومی - خصوصی در سطح استانی با تصویب شورای برنامه‌ریزی و توسعه استان اختصاص می‌یابد.</p>



تأثیر حکم لایحه بر بخش	عملکرد سال‌های ۱۴۰۲ و ۱۴۰۳	قانون بودجه سال ۱۴۰۳	لایحه بودجه سال ۱۴۰۴	بخش
			مالی مشارکت عمومی - خصوصی»، «حمایت از بنگاه‌های کوچک و متوسط با اولویت صنایع دانش‌بنیان، شتاب‌دهنده‌ها و فعالیت‌های خلاق و فناوری در حوزه زنان، خانواده و کودکان»	
موضوع تأمین زیرساخت شهرک‌های صنعتی با اولویت تأمین برق و نوسازی شبکه انتقال برق شهرک‌ها و نواحی صنعتی در سال‌های گذشته در بودجه دیده می‌شد در حالی که در لایحه بودجه سال ۱۴۰۴ ردی از آن وجود ندارد. موضوعی که با وجود جدی بودن موانع و مشکلات مربوط به تأمین زیرساخت به خصوص زیرساخت‌های مربوط به تأمین برق در شهرک‌های صنعتی، در لایحه بودجه سال ۱۴۰۴، مورد توجه قرار نگرفته است.	بنابر اظهارات نماینده سازمان صنایع کوچک و شهرک‌های صنعتی، حدود ۴۰ درصد از تأمین مالی طرح‌های مربوط به ایجاد و بازسازی زیرساخت‌های برق شهرک‌های صنعتی توسط وزارت نیرو صورت می‌گیرد. با این وجود میزان هزینه‌کرد تفکیکی از منابع حاصل از اصلاح بهای برق صنایع بر مبنای حکم بودجه، مشخص نیست.	بند «خ» تبصره «۷» هزینه ده درصد (۱۰٪) از درآمدهای حاصل از اصلاح بهای برق صنایع در شهرک‌ها و نواحی صنعتی (تا سقف ۴۰۰.۰۰۰.۰۰۰.۰۰۰.۰۰۰) توسط وزارت نیرو، برای تأمین برق و نوسازی شبکه انتقال برق شهرک‌ها و نواحی صنعتی	عدم تکرار	
با وجود مفاد بند «ب» ماده (۴۸) برنامه هفتم توسعه در راستای حمایت از صادرات خدمات فنی و مهندسی، ایقا و اجرای این بند، می‌تواند فرایند رشد صادرات خدمات فنی و مهندسی را با رشد بهتری همراه سازد.	بر اساس آمار گمرک، میزان صادرات خدمات فنی و مهندسی در ۶ ماهه اول سال ۱۴۰۳ حدود ۶۰۰ میلیارد دلار بوده است که تقریباً برابر میانگین صادرات این بخش طی دوره یک ساله در بازه زمانی سال‌های ۱۳۹۵ تا ۱۳۹۹ می‌باشد. با این وجود بر اساس اظهارات انجمن صادرکنندگان خدمات فنی و مهندسی ایران، با توجه به عدم تهیه و تصویب آیین‌نامه بند مذکور در قانون بودجه سال ۱۴۰۳، امکان بهره‌مندی شرکت‌های صادرکننده خدمات فنی - مهندسی از ضمانت‌نامه بانکی بر اساس این بند فراهم نشده است.	بند «د» تبصره «۱» امکان بهره‌مندی شرکت‌های صادرکننده خدمات فنی مهندسی از ضمانت‌نامه بانکی	عدم تکرار	
با توجه به رشد کم بخش صنعت در سال جاری و پیش‌بینی ادامه شرایط رکود در این بخش تا پایان سال ۱۴۰۳، لزوم حمایت از بخش صنعت در سال آینده و در قالب بودجه سال ۱۴۰۴، بیش‌ازپیش نمایان می‌شود، بنابراین کلیت اقدام حمایتی دولت از صنایع در قالب این بند از بودجه، اقدام مناسبی	-	-	(شناسه بودجه‌ای ۷۰۱۱۲) - «و» در راستای سیاست‌های حمایت از تولید، نرخ مالیات موضوع ماده (۱۰۵) قانون مالیات‌های مستقیم اشخاص حقوقی دارای پروانه بهره‌برداری از وزارتخانه‌های ذی‌ربط در فعالیت‌های تولیدی در سال ۱۴۰۳ که در بازار بورس و فرابورس پذیرفته	

بخش	لایحه بودجه سال ۱۴۰۴	قانون بودجه سال ۱۴۰۳	عملکرد سال‌های ۱۴۰۲ و ۱۴۰۳	تأثیر حکم لایحه بر بخش
	شده‌اند، به میزان نرخ مؤثر پنج واحد درصد (۵٪) کاهش می‌یابد.			است. با این وجود با توجه به غیربوری بودن بخش عمده‌ای از صنایع ساخت‌محور و صنایع کوچک و متوسط، اختصاص این مشوق به صنایع غیربوری، اثرگذاری این سیاست حمایتی را مضاعف می‌نماید.
	<p>(شناسه بودجه‌ای ۷۰۱۱۲) - «ش»</p> <p>در راستای مولدسازی دارایی‌های دولت و شرکت‌های دولتی، وزارت امور اقتصادی و دارایی مکلف است اموال غیرمنقول در مالکیت دولت و شرکت‌های دولتی را که تا انتهای سال ۱۴۰۳ فرایند ارزش‌افزایی آنها را در مرکز مولدسازی دولت خاتمه یافته از طریق سازوکار بورس به مزایده گذارد.</p> <p>متقاضیان خرید دارای طلب قطعی شده از دولت (به‌صورت فردی یا گروهی) از جمله سازمان تأمین اجتماعی، صندوق‌های بازنشستگی، مطالبات بابت بارانه کود اوره، شرکت‌های تولیدکننده برق می‌توانند ضمن پرداخت ثمن نقدی بیع (معادل ۱۰ درصد) به‌ردیف درآمدی مربوطه نزد خزانه‌داری کل کشور، مابقی ثمن معامله را با مطالبات قطعی خود از دولت و شرکت‌های دولتی از طریق وزارتخانه مذکور تهاتر کند.</p>	-	-	شفاف‌سازی نحوه تأدیه بدهی دولت با بخش غیردولتی و صندوق‌های بازنشستگی و شرکت‌های تولیدکننده برق از نکات مثبت این بند است.
معادن	تبصره «۱» بند «ظ» به‌منظور ترغیب استفاده از حمل‌ونقل ریلی در جابه‌جایی بارهای معدنی، نرخ عوارض جابه‌جایی بار معدنی از جاده به‌استثنای شن و ماسه و خاک رس، براساس تن- کیلومتر، پانزده درصد (۱۵٪) تعیین می‌گردد. از این میزان ده واحد درصد (۱۰٪) سهم سازمان راهداری و حمل‌ونقل جاده‌ای بوده و پنج	در قانون بودجه سال ۱۴۰۳ نیامده است.	-	افزایش بیش از ۶۰ درصدی عوارض حمل بارهای معدنی، می‌تواند بر اقتصاد زنجیره‌های فلزی و غیرفلزی کشور اثرگذاری منفی داشته باشد؛ به‌ویژه در صنعت فولاد که با توجه به گستردگی جغرافیایی حلقه‌های مختلف زنجیره (معادن در استان‌های خراسان‌رضوی، یزد و کرمان و تولید فولاد در استان‌های اصفهان و خوزستان).



تأثیر حکم لایحه بر بخش	عملکرد سال‌های ۱۴۰۲ و ۱۴۰۳	قانون بودجه سال ۱۴۰۳	لایحه بودجه سال ۱۴۰۴	بخش
همچنین گفتنی است زیرساخت کافی برای تمام حمل بارهای معدنی از طریق ریل وجود ندارد.			واحد درصد (۰.۵٪) از این عوارض به حساب خزانه‌داری کل کشور واریز می‌گردد تا از طریق ردیف درآمد- هزینه‌ای و پس از مبادله موافقت‌نامه از طریق دستگاه‌های اجرایی ذی‌ربط، صرف به‌سازی، نوسازی و توسعه خطوط ریلی مرتبط با معادن شود. سازمان راهداری و حمل‌ونقل جاده‌ای مکلف است دو واحد درصد (۰.۲٪) از عوارض دریافتی را صرف نگهداری و به‌سازی محورهای حمل بار معدنی نماید.	
وجود مخالفت‌های محلی از جمله موانع جدی در جهت توسعه فعالیت‌های معدنی محسوب می‌شود. در همین راستا تخصیص ۱۵ درصد حقوق دولتی اخذ شده از معادن در تبصره «۶» ماده (۱۴) قانون معادن نیز بیان شده است. پیگیری تخصیص این منابع می‌تواند تا حد قابل قبولی این مخالفت‌ها را کاهش دهد.	با توجه به عدم انتشار گزارش تفریغ بودجه سال ۱۴۰۲ و عدم پاسخ نامه‌نگاری انجام شده از سوی سازمان برنامه و بودجه امکان بررسی عملکرد این بند وجود ندارد.	تبصره «۹» بند «ث» دولت مکلف است پانزده درصد (۰.۱۵٪) حقوق دولتی معادن را در حساب خاصی نزد خزانه‌داری کل کشور منظور نماید و سهم هر استان و شهرستان دارای معادن را به نسبت پرداختی هر شهرستان و استان براساس تبصره «۶» ماده (۱۴) قانون معادن الحاقی ۱۳۹۰/۸/۲۲ هزینه نماید. شرکت‌های صنعتی گل‌گهر ذیل موضوع قرارداد مشارکت معدن گل‌گهر (۱)، شرکت گهر زمین ذیل موضوع قرارداد مشارکت معدن گل‌گهر (۳)، شرکت چادرملو ذیل قرارداد مشارکت معدن چادرملو موظف هستند با رعایت مفاد قرارداد فی‌مابین بابت حق انتفاع دارنده پروانه بهره‌برداری به میزان پنجاه و پنج درصد (۰.۵۵٪) از بهای کلوخه استخراجی از معدن مربوط را به سازمان توسعه معادن و صنایع معدنی ایران (ایمیدرو) پرداخت نمایند. خزانه‌داری کل کشور و سازمان برنامه و بودجه کشور مکلفند هر سه ماه یک‌بار گزارش تفصیلی عملکرد این بند از جمله دریافت سهم پانزده درصدی (۰.۱۵٪) و نحوه هزینه‌کرد منابع حاصل از محل این بند را در استان‌ها و شهرستان‌های دارای معادن به کمیسیون‌های صنایع و معادن، اقتصادی و عمران مجلس شورای اسلامی ارسال نمایند.	تبصره «۶» بند «الف» دولت مکلف است پانزده درصد (۰.۱۵٪) حقوق دولتی معادن را در حساب خاصی نزد خزانه‌داری کل کشور منظور نماید و سهم هر استان و شهرستان دارای معادن را به نسبت پرداختی هر شهرستان و استان براساس تبصره «۶» ماده (۱۴) قانون معادن الحاقی ۱۳۹۰/۸/۲۲ با اولویت شهرستانی که معدن در آن قرار دارد هزینه نماید. شرکت‌های صنعتی گل‌گهر ذیل موضوع قرارداد مشارکت معدن گل‌گهر (۱)، شرکت گهر زمین ذیل موضوع قرارداد مشارکت معدن گل‌گهر (۳)، شرکت چادرملو ذیل قرارداد مشارکت معدن چادرملو موظف هستند با رعایت مفاد قرارداد فی‌مابین بابت حق انتفاع دارنده پروانه بهره‌برداری به میزان پنجاه و پنج درصد (۰.۵۵٪) از بهای کلوخه استخراجی از معدن مربوط را به سازمان توسعه معادن و صنایع معدنی ایران (ایمیدرو) پرداخت نمایند.	
یکی از مسائل مهم در زنجیره زغال‌سنگ کشور، وضعیت نگران‌کننده ایمنی معادن زغال‌سنگ است. حوادث متعدد با تعداد فوتی‌های بالا در این معادن	-	در قانون بودجه ۱۴۰۳ نیامده است.	تبصره «۶» بند «الف» به‌منظور ارتقای ایمنی معادن زغال‌سنگ کشور اقدامات زیر انجام می‌شود:	

تأثیر حکم لایحه بر بخش	عملکرد سال‌های ۱۴۰۲ و ۱۴۰۳	قانون بودجه سال ۱۴۰۳	لایحه بودجه سال ۱۴۰۴	بخش
<p>با وجود آیین‌نامه ایمنی معادن، بازرسی‌ها و نظارت‌های فعلی نشان می‌دهد که وضعیت جاری دارای اشکال‌های متعدد است. لذا به‌نظر می‌رسد بدون اولویت‌بندی احکام مندرج در آیین‌نامه ایمنی معادن (مصوب ۱۳۹۱) شاهد اتفاق ویژه‌ای در این زمینه نخواهیم بود.</p>			<p>۱. انجام ارزیابی ریسک کلیه معادن زغال سنگ کشور از طریق بازرسی با هدایت و راهبری کارگروهی متشکل از وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی، وزارت صنعت، معدن و تجارت، سازمان نظام مهندسی معدن، و سازمان استاندارد.</p> <p>۲. معادن فاقد شرایط ایمنی لازم به مدت سه ماه تعطیل و کارگران آنها تحت پوشش بیمه بیکاری قرار می‌گیرند.</p> <p>۳. بهره‌برداران معادن زغال‌سنگ موظفند حداکثر ظرف سه ماه از تعطیلی اقدامات لازم برای ارتقای ایمنی معادن را فراهم نمایند.</p> <p>۴. وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی موظف است دوره آموزش ایمنی برای کلیه کارگران معادن زغال‌سنگ را اجرا نماید و صرفاً کارگران دارای گواهی شرکت در دوره آموزشی ایمنی مجاز به کار در معادن زغال‌سنگ هستند.</p> <p>۵. درآمد مازاد حقوق مالکانه معادن به‌ردیف ... واریز می‌شود تا صرف انجام اقدامات فوق شود.</p>	
<p>پیگیری اجرای این حکم می‌تواند در حداکثر شدن درآمدهای دولت ناشی از حقوق دولتی مؤثر باشد. به‌عبارتی با توجه به تصویب قانون تسهیل تکالیف مؤدیان جهت اجرای (قانون پایانه‌های فروشگاهی و سامانه مؤدیان) انتظار می‌رفت زیرساخت‌های اجرایی این حکم در سال ۱۴۰۳ برقرار شده باشند.</p>	<p>فهرست واحدهای فراوری مشمول این حکم در سال ۱۴۰۱ از سوی وزارت صنعت، معدن و تجارت به سازمان امور مالیاتی ارائه شده است. باین‌حال اطلاعات ثبت شده در صورت‌حساب‌های الکترونیکی در اختیار این وزارت قرار نگرفته است.</p>	<p>بند «ب» تبصره «۹»</p> <p>ارزش خرید مواد معدنی برای واحدهای فراوری مواد معدنی در صورت ارائه صورت‌حساب الکترونیکی در اجرای قانون پایانه‌های فروشگاهی و سامانه مؤدیان به‌عنوان هزینه قابل قبول مالیاتی تلقی می‌شود. فهرست واحدهای فراوری مواد معدنی تا پایان فروردین سال ۱۴۰۳ توسط وزارت صنعت، معدن و تجارت به سازمان امور مالیاتی کشور ارسال می‌شود. با هدف محاسبه ارزش دقیق حقوق دولتی معادن، سازمان امور مالیاتی کشور موظف است اطلاعات مرتبط با این بند را در اختیار وزارت صنعت، معدن و تجارت قرار دهد.</p>	<p>در لایحه بودجه ۱۴۰۴ نیامده است.</p>	



تأثیر حکم لایحه بر بخش	عملکرد سال‌های ۱۴۰۲ و ۱۴۰۳	قانون بودجه سال ۱۴۰۳	لایحه بودجه سال ۱۴۰۴	بخش
-	عدم دسترسی به اطلاعات با توجه به عدم انتشار گزارش تفریغ بودجه سال ۱۴۰۲	<p>بند «پ» تبصره «۹»</p> <p>به وزارت صنعت، معدن و تجارت اجازه داده می‌شود که یک‌درهزار از وجوهی که بابت حقوق دولتی معادن وصول می‌شود را به‌رديف درآمدی مربوط نزد خزانه‌داری کل کشور واریز نماید و تا سقف پانصد و پنجاه میلیارد (۵۵۰.۰۰۰.۰۰۰.۰۰۰) ریال از محل ردیف هزینه‌های مربوط، جهت آموزش و تربیت کارمندان، توسعه فناوری شناسایی محاسبه دقیق حقوق دولتی، تشویق کارکنان با رعایت قوانین و مقررات مربوط و کسانی که در امر وصول حقوق مزبور فعالیت مؤثری (به‌نحوی که در صورت عدم انجام آن، وصول حقوق مزبور محقق نمی‌شد) مبذول می‌دارند با مبادله موافقت‌نامه با سازمان برنامه و بودجه کشور هزینه نماید.</p>	در لایحه بودجه سال ۱۴۰۴ نیامده است.	
<p>محتوای مشابه این حکم برای سومین سال متوالی در احکام بودجه بخش ارتباطات و فناوری اطلاعات طرح شده است و در لایحه پیشنهادی بودجه دولت برای سال ۱۴۰۴ نیز تنها حکم بخش ارتباطات به‌شمار می‌آید که این موضوع خود اهمیت اجرای پروژه فیبر نوری را برای وزارت ارتباطات نشان می‌دهد. محور اصلی مدنظر این حکم در سال ۱۴۰۴ بر دو بعد، الزام دستگاه‌های ذی‌ربط به‌خصوص شهرداری و وزارت راه در ارائه مجوز حفاری و الزام سایر دستگاه‌ها به‌خصوص وزارت نیرو به همکاری در زمینه استفاده از زیرساخت‌های در اختیار به منظور فیبر کشی مجریان متمرکز است.</p>	<p>میزان پیشرفت پروژه توسعه شبکه دسترسی فیبر نوری از منظر شاخص ۲۰ میلیون پوشش خانوارهای کشور تا سال ۱۴۰۴:</p> <p>سال ۱۴۰۳: ۴۰ درصد</p> <p>سال ۱۴۰۲: ۳۵ درصد</p>	<p>بند «پ» تبصره «۱۱»</p> <p>به‌منظور تسریع و تسهیل سرمایه‌گذاری بخش خصوصی در توسعه شبکه تار (فیبر) نوری کشور، شهرداری‌های سراسر کشور و وزارت راه و شهرسازی مکلف هستند مجوز حفاری و نصب تجهیزات در معابر شهری و معابر خارج از شهر را حداکثر پانزده روز پس از دریافت تقاضای کارور (اپراتور) معرفی شده از سوی وزارت ارتباطات و فناوری وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات و با رعایت شرایط و ضوابط و تعرفه‌های مصوب کمیسیون تنظیم مقررات ارتباطات ارائه نمایند.</p> <p>به‌منظور اجرای ماده (۶۵) قانون برنامه هفتم پیشرفت کلیه دستگاه‌های مشمول در ماده فوق‌الذکر موظف هستند حداکثر ظرف مدت (۳۰) روز مجوز حفاری و همچنین بهره‌برداری از زیرساخت‌ها، امکانات و تجهیزات در اختیار خود را به کاروران معرفی شده توسط وزارت ارتباطات ارائه نمایند.</p>	<p>بند «پ» تبصره «۶»:</p> <p>به‌منظور تسریع و تسهیل سرمایه‌گذاری بخش خصوصی در توسعه شبکه تار (فیبر) نوری کشور، شهرداری‌های سراسر کشور و وزارت راه و شهرسازی و سایر دستگاه‌های اجرایی مکلف هستند مجوز حفاری و نصب تجهیزات در معابر شهری و معابر خارج از شهر را حداکثر پانزده روز پس از دریافت تقاضای کارور (اپراتور) معرفی شده از سوی وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات و با رعایت شرایط و ضوابط و تعرفه‌های مصوب کمیسیون تنظیم مقررات ارتباطات ارائه نمایند.</p> <p>به‌منظور اجرای ماده (۶۵) قانون برنامه هفتم پیشرفت کلیه دستگاه‌های مشمول در ماده فوق‌الذکر موظف هستند حداکثر ظرف مدت (۳۰) روز مجوز حفاری و همچنین بهره‌برداری از زیرساخت‌ها، امکانات و تجهیزات در اختیار خود را به کاروران معرفی شده توسط وزارت ارتباطات ارائه نمایند.</p>	ارتباطات

۴. اظهار نظر کارشناسی در خصوص رویکرد لایحه بودجه سال ۱۴۰۴ در بخش صنعت، معدن و ارتباطات

در این بخش موضوعات مطرح شده در لایحه بودجه مرتبط با بخش‌های صنعت، معدن و ارتباطات تحلیل شده است.

۱-۴. بخش صنعت

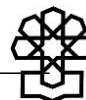
الف) رویکرد لایحه بودجه درباره موضوع تولید در تبصره «۱۵»

طی سال‌های اخیر کمبود منابع مالی و دشواری تأمین مالی از بانک یکی از چالش‌های اصلی واحدهای تولیدی و فعالان بخش صنعت کشور بوده است. قانونگذار با هدف حمایت از بخش تولید و کمک به رفع این مشکل، منابع مالی مشخصی را در قالب تبصره «۱۸» ترکیب و برای اجرای برنامه‌های ایجاد اشتغال پایدار و رونق تولید در قوانین بودجه سنواتی سال‌های ۱۳۹۷ الی ۱۴۰۲ مصوب کرد. این تبصره در قانون بودجه سال ۱۴۰۳ به تبصره «۲» و در لایحه بودجه سال ۱۴۰۴ به تبصره «۱۵» تغییر وضعیت داد. بررسی عملکرد این حکم در سال‌های مختلف برگرفته از گزارش‌های تفریغ بودجه، حاکی از آن است که در برخی از سال‌ها عملکردی نداشته و در برخی سال‌ها پرداختی به بخش صنعت حدود ۳۰ درصد بوده است. به دلیل عدم ارائه گزارش تفریغ سال ۱۴۰۲ عملکرد این بند در این سال در دسترس نبود. به طور کلی مواردی از قبیل عدم پیش‌بینی منابع مالی پایدار، عدم توجه به شروط لازم برای تولید و اشتغال (ثبات اقتصاد کلان، تسهیل محیط کسب‌وکار)، ضعف در نظام پایش برنامه‌ها، فقدان استراتژی توسعه صنعتی، ضعف اسناد آمایش سرزمین و عدم التزام به آن، فقدان نهادهای کارآمد و نوین تأمین مالی تولید، به‌عنوان مهم‌ترین کاستی‌های این تبصره در جهت دستیابی به کارایی لازم برای رونق تولید و اشتغال مطرح است. در تبصره «۱۵» لایحه بودجه سال ۱۴۰۴ منابعی برای حمایت و تحرک بخشی به تولید و اشتغال پایدار، در قالب برنامه عملیاتی (ملی و استانی) ارائه شده است. مطابق بند «الف» این تبصره مقرر شده است «تکمیل زنجیره‌های ارزش»، «تکمیل و بهبود زیرساخت‌های تولید و اشتغال»، «حمایت از تأمین مالی مشارکت عمومی- خصوصی»، «حمایت از بنگاه‌های کوچک و متوسط با اولویت صنایع دانش‌بنیان» هدف توزیع این منابع باشد.

ب) رویکرد لایحه بودجه در خصوص صنعت خودرو

در لایحه بودجه سال ۱۴۰۴، موضوعات مرتبط با صنعت خودرو در سه بخش مالیات بر خودروهای لوکس (بند «ت»)، شرایط واردات خودروی سواری نو (بند «ر») مندرج در تبصره «۱» و مجوز واردات یک دستگاه خودرو برای ایثارگران موضوع بند «پ» تبصره «۶» ارائه شده است.

مطابق بند «ر» تبصره «۱» لایحه بودجه سال ۱۴۰۴ صادرکنندگان و یا زیرمجموعه‌شان مجازند با رعایت شرط مربوط به اطمینان از تأمین خدمات پس از فروش و بندهای «۱» و «۲» ماده «۴» و مواد «۶»، «۱۰» و «۱۳» قانون ساماندهی صنعت خودرو (مصوب ۱۴۰۰) تا سقف دو میلیارد (۲.۰۰۰.۰۰۰.۰۰۰) یورو از منابع ارزی حاصل از صادرات خود با پرداخت همه عوارض و حقوق قانونی نسبت به واردات خودروی سواری نو اقدام کنند. علاوه بر سقف مزبور استفاده از سایر منابع ارزی به تشخیص بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران جهت واردات خودرو مطابق ترتیبات

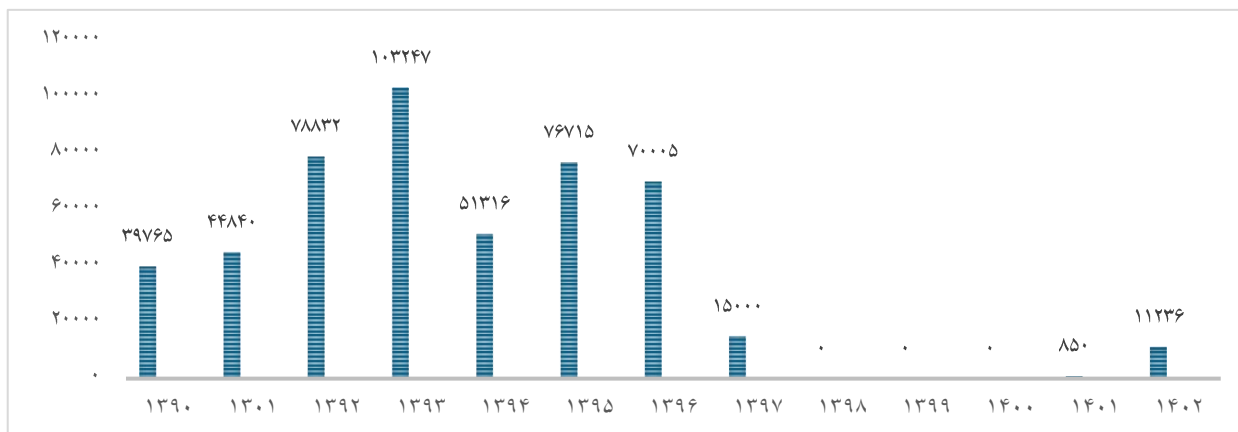


قانونی مجاز خواهد بود. حقوق ورودی خودروهای مذکور صد درصد (۱۰۰٪) تعیین می‌شود و نرخ ارز مبنای محاسبه حقوق ورودی و مالیات نیز برابر نرخ ارز بازار مرکز مبادله طلا و ارز است. منابع حاصل از حقوق ورودی این بند معادل ۱/۸ میلیارد یورو (حدود ۳ درصد کل حقوق ورودی پیش‌بینی شده واردات) پیش‌بینی شده است. این در حالی است که مطابق ماده (۱) قانون ساماندهی خودرو دولت مکلف است حقوق ورودی خودروهای سواری را براساس حجم موتور، میزان مصرف سوخت و میزان آلاینده‌گی آنها تعیین کند.

با بررسی روند تغییرات میزان تعرفه واردات خودرو و اعمال ممنوعیت بر آن در دوره‌های مختلف، علاوه بر عدم وجود انسجام در تصمیمات اتخاذ شده در دوره‌های مختلف، ردپای وضعیت منابع ارزی کشور و درآمدهای گمرکی دولت به‌عنوان ریشه تصمیمات در بازه‌های زمانی متفاوت، به‌صورت جدی دیده می‌شود.

بعد از پیروزی انقلاب و با شروع جنگ تحمیلی واردات خودرو به ایران ممنوع شد. از اواخر دهه ۶۰ واردات خودرو به ایران آزاد شد ولی در سال ۱۳۷۳ و با بروز مشکلات ارزی دولت تصمیم به ممنوعیت واردات خودرو به کشور گرفت. از این تاریخ تا سال ۱۳۸۳ واردات خودرو به کشور همچنان مجاز نبود تا اینکه سال ۱۳۸۳ دولت تصمیم می‌گیرد با وضع تعرفه سنگین یعنی ۱۷۰ درصد واردات خودرو به کشور را آزاد کند و مقرر شد که سالیانه تعرفه واردات خودرو ۲۰ درصد کاهش یابد تا بازار داخلی برای ورود به سازمان تجارت جهانی آماده شود؛ اما کاهش ۲۰ درصدی تعرفه تنها در سال ۱۳۸۴ اعمال شد و پس‌از آن در فاصله سال‌های ۱۳۸۴ تا ۱۳۸۸ تعرفه واردات تنها ۱۰ درصد کاهش یافت، به‌طوری‌که در اوایل دهه ۱۳۹۰ شمسی تعرفه به ۹۰ درصد رسید. در سال ۱۳۹۲ به‌دلیل افزایش بیش از دو برابری نرخ ارز، تعرفه واردات خودرو کاهش پیدا کرد. بنابراین تعرفه اسمی خودروهای وارداتی بنا بر حجم موتورشان بین ۴۰ تا ۷۵ درصد انتخاب شد. در این سال دولت واردات خودروهای بالای ۲۵۰۰ سی‌سی را ممنوع اعلام کرد.

در سال ۱۳۹۶ و با پیش‌بینی که برای افزایش نرخ ارز صورت گرفته بود درنهایت دولت تصمیم گرفت که مجدداً تعرفه‌های واردات خودرو را افزایش دهد. در جریان افزایش تعرفه‌ها، طبق ابلاغیه معاون اول رئیس‌جمهور خودروهای با حجم موتور تا ۱۵۰۰ سی‌سی که تعرفه واردات آنها ۴۰ درصد بود، مشمول تعرفه ۵۵ درصدی شد و خودروهای با حجم موتور ۱۵۰۱ تا ۲۰۰۰ سی‌سی که تعرفه قبلی آنها ۴۰ درصد تعیین شده بود، در ضوابط جدید مشمول تعرفه ۷۵ درصدی شدند. همچنین تعرفه واردات خودروهای با حجم موتور ۲۰۰۱ تا ۲۵۰۰ سی‌سی که قبلاً ۵۵ درصد بود، ۹۵ درصد تعیین شد. درنهایت در اردیبهشت سال ۱۳۹۷ و با توجه به مشکلات تأمین ارز، دولت تصمیم به ممنوعیت واردات خودروهای سواری گرفت. در نمودار ۱۰ روند واردات خودروی سواری طی سال‌های ۱۳۹۰ الی ۱۴۰۲ ارائه شده است.

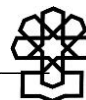


شکل ۱۰. نمودار شماره آمار تطبیقی تعداد واردات خودرو سواری با کد تعرفه ۸۷۰۳ طی دوره ۱۳۹۰ تا ۱۴۰۲ [۹]

کاهش تولید و واردات انواع خودروها و قطعات آنان منتهی به تلاطم در بازار این مدل خودروها و افزایش قیمت شدید آنها در سال‌های اخیر شده است. افزایش قیمت خودرو در بازار سبب نارضایتی مصرف‌کنندگان شده است. افزایش قیمت در بازار معلول تبدیل خودرو به کالای سرمایه‌ای است. به‌منظور کاهش نگاه سرمایه‌ای به خودرو اقدامات متعددی باید انجام گیرد از جمله این اقدامات می‌توان به تقویت سازوکارهای حفظ ارزش پس‌انداز خانوار در قالب سرمایه‌گذاری در طرح‌های مولد، اخذ مالیات بر تقاضا سرمایه‌ای و غیرمصرفی و افزایش عرضه خودرو اشاره کرد که قانونگذاران در قالب قانون ساماندهی صنعت خودرو با استفاده از ابزار واردات خودروهای نو و کارکرده، افزایش عرضه خودرو در بازار در راستای تنظیم بازار آشفته خودرو کشور را دنبال کردند. اما در مسیر اجرای آن، موانعی از جمله محدودیت‌های ارزی و موانع استاندارد، روند ورود خودروهای وارداتی به کشور را کند کرده است. مطابق آمار در دسترس، میزان واردات خودرو سواری در سال ۱۴۰۲ برابر با ۱۱ هزار و ۱۲۲ دستگاه به ارزش ۲۱۸ میلیون دلار بوده است. میانگین ارزش خودروهای سواری وارداتی در این سال ۱۹/۶ هزار دلار بوده است. در سال ۱۴۰۳ نیز تا ۲۰ خردادماه ۴ هزار و ۱۵ دستگاه خودرو به ارزش ۸۸ میلیون دلار ترخیص شده است و ۱۲ هزار و ۷۰۴ دستگاه خودرو نیز در گمرک در حال طی کردن فرایند ترخیص بوده است. در راستای رفع موانع واردات خودرو به کشور در لایحه بودجه سال ۱۴۰۴، افزایش میزان ارز تخصیصی و امکان بهره‌مندی از ارز با منشأ صادراتی مجاز شده است، همچنین بهره‌مندی از بازار سرمایه جهت عرضه خودروهای وارداتی در بورس کالا، یکی دیگر از مواردی است که در لایحه بودجه سال ۱۴۰۴، مورد توجه قرار گرفته است که در مقایسه با روشی که در شرایط فعلی برای خودروهای وارداتی به صورت قرعه‌کشی صورت می‌گیرد، روشی کارآمدتر در راستای کنترل بازار فروش خودروهای این رده قیمتی است و می‌تواند برای رفع التهابات بازار به صورت مؤثر عمل کند.

ج) زیرساخت شهرک‌ها و نواحی صنعتی در لایحه بودجه سال ۱۴۰۴

شهرک‌های صنعتی به‌عنوان محدوده‌های جغرافیایی برای تجمع صنایع غالباً کوچک و متوسط با هدف تسهیل در ارائه خدمات دولتی و فراهم‌سازی دسترسی آنان به زیرساخت‌های تولید به‌نحوی مطلوب، مطرح می‌شود. در طول پنجاه سال گذشته با وجود سرمایه‌گذاری‌های نسبتاً گسترده دولت، شهرک‌های صنعتی در تحقق اهداف خود ذیل هدف



اصلی توسعه صنعتی کشور، چندان موفق نبوده‌اند. با وجود احکام قانونی متعدد، مشکلات شهرک‌های صنعتی در حوزه زیرساخت، همچنان به قوت خود باقی و در مواردی رو به افزایش است. به دلیل اهمیت زیرساخت‌ها در واحدهای تولیدی مستقر در شهرک‌های صنعتی، قانونگذار توجه ویژه‌ای به این موضوع داشته است. در جدول ۳، به بررسی مواد قانونی مربوط به تأمین زیرساخت‌های شهرک‌ها و نواحی صنعتی پرداخته شده است.

جدول ۳. اهم قوانین مربوط به تأمین زیرساخت‌های شهرک‌ها و نواحی صنعتی [۱۰]

ردیف	قوانین و مقررات	ماده مربوطه	موضوع
۱	قانون الحاق برخی مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۲) (مصوب ۱۳۹۳/۱۲/۰۴ و اصلاحات و الحاقات بعدی) ^۱	مواد (۳) و (۸۱)	تکلیف وزارتخانه‌های نفت، نیرو و ارتباطات و فناوری نسبت به تأمین آب، برق، گاز و امکانات مخابراتی شهرک‌ها و نواحی صنعتی
۲	قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور (مصوب ۱۳۹۵/۱۱/۱۰ و اصلاحات و الحاقات بعدی) ^۲	ماده (۵۴)	حمایت مالی دولت در قالب بودجه‌های سنواری از شهرک‌های صنعتی دولتی و غیردولتی به‌ویژه در امور تأمین راه، آب، برق، گاز و تلفن تا ورودی واحدهای مستقر در این شهرک‌ها

ایجاد تمرکز خدمات برای صنایع، کاهش هزینه انرژی برای سرمایه‌گذار و کاهش هزینه‌های لجستیک و حمل‌ونقل از جمله اهداف اولیه‌ای است که با ایجاد شهرک‌های صنعتی دنبال می‌شود. این شهرک‌ها همچنین رسالت دارند با رفع نیاز بازارهای داخلی، برای حضور در بازارهای بین‌المللی زمینه‌سازی و برای کارآفرینی و سرمایه‌گذاری زیرساخت و تسهیلات فراهم کنند. تشویق توسعه صنایع کوچک، تمرکززدایی صنایع، دسترسی به صنایع وابسته برای تأمین مواد اولیه و تکمیل زنجیره ارزش و بازارهای مصرف از دیگر اهداف توسعه شهرک‌های صنعتی است. این در حالی است که بررسی‌ها نشان می‌دهد در حال حاضر بسیاری از شهرک‌های صنعتی در ایران مشکلات عدیده زیرساختی دارند و تأمین آب، برق و خدمات برای بنگاه‌های مستقر در این شهرک‌ها با دشواری‌هایی همراه است. در حال حاضر ۸۷۰ شهرک و ناحیه صنعتی در کشور فعال هستند که از این تعداد حدود ۵۱۰ شهرک و ناحیه صنعتی از نظر زمان ایجاد تأسیسات زیربنایی (شامل: تأسیسات آبرسانی و ...) دارای قدمت بالای بیست سال هستند. لذا به لحاظ تسهیل در امر خدمات‌رسانی به واحدهای تولیدی و صنعتی مستقر در شهرک‌ها و نواحی صنعتی، فرایند نوسازی و بازسازی زیرساخت‌ها، امری ضروری و اجتناب‌ناپذیر است. علاوه بر موضوع بازسازی و نوسازی زیرساخت‌ها، مسئله حائز اهمیت دیگر، تأمین زیرساخت‌های اصلی تا ورودی واحدهای مستقر در شهرک‌ها و نواحی صنعتی مطابق قوانین بالادست از جمله ماده (۵۴) قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور و ماده (۸۱) قانون الحاق برخی مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۲) است، اما عدم تعیین برنامه ایجاد زیرساخت‌های اساسی شهرک‌ها و نواحی صنعتی در برنامه‌های دستگاه‌های خدمات‌رسان از جمله برنامه‌های وزارت نیرو، راه و شهرسازی، ارتباطات و فناوری اطلاعات، توسط سازمان برنامه‌وبودجه کشور در قوانین بودجه سنواری و به تبع آن، عدم الزام وزارتخانه‌های مذکور در اجرای زیرساخت و ازسوی دیگر محدود بودن اعتبارات تملک دارایی سرمایه‌ای سازمان صنایع کوچک و شهرک‌های صنعتی ایران، تعداد قابل توجهی از شهرک‌ها

1. <https://qavanin.ir/Law/TreeText/247008>

2. <https://qavanin.ir/Law/TreeText/257344>

و نواحی صنعتی در کشور به خصوص در مناطق محروم و کمتر توسعه یافته با چالش‌های جدی مواجه شده‌اند. در جدول ۴ اعتبارات پیش‌بینی شده برای ایجاد و بازسازی زیرساخت‌های شهرک‌ها و نواحی موجود ارائه شده است.

جدول ۴. برآورد اعتبار مورد نیاز جهت ایجاد و بازسازی زیرساخت‌های شهرک‌ها و نواحی صنعتی در سال ۱۴۰۴ [۱۱]

عنوان	برآورد اعتبار (میلیون ریال)
اعتبار مورد نیاز برای بازسازی و نوسازی زیرساخت‌های شهرک‌ها و نواحی صنعتی	۶۵۳,۲۹۱,۷۳۶

یکی از مشکلات مهم زیرساختی در شهرک‌های صنعتی، تأمین برق هم در مرحله راه‌اندازی کسب‌وکار و هم در دوره فعالیت است که تأمین اعتبارات مورد نیاز آن سهم حدود ۳۲ درصد از کل اعتبارات مورد نیاز برای تأمین زیرساخت‌ها را به خود اختصاص می‌دهد تأمین و انتقال برق شهرک‌ها و نواحی صنعتی است. معضلات تأمین برق، نه فقط راه‌اندازی واحدهای صنعتی را معطل نگه داشته، بلکه واحدهای فعال را نیز با چالش‌های پرشماری مواجه ساخته است. در جدول ۵ موضوع و حجم پروژه برق‌رسانی (اجرای خط انتقال - اجرای شبکه داخلی - احداث پست برق - اجرای شبکه روشنایی معابر) در سال ۱۴۰۴ ارائه شده است.

جدول ۵. موضوع و حجم پروژه برق‌رسانی (اجرای خط انتقال - اجرای شبکه داخلی - احداث پست برق -

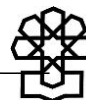
اجرای شبکه روشنایی معابر) در سال ۱۴۰۴ [۱۱]

تعداد پست برق فوق توزیع ۲۰/۶۳ یا ۲۰/۱۳۲ کیلوولت (عدد)	طول خط انتقال برق از پست برق تا ورودی شهرک (کیلومتر)	طول شبکه توزیع برق داخل شهرک (کیلومتر)	طول شبکه روشنایی معابر داخل شهرک (کیلومتر)
۱۱۲	۱,۲۰۶	۸۷۷	۱,۱۶۳

موضوع تأمین زیرساخت شهرک‌های صنعتی با اولویت تأمین برق و نوسازی شبکه انتقال برق شهرک‌ها و نواحی صنعتی در سال‌های گذشته در بودجه دیده می‌شد درحالی‌که در لایحه بودجه سال ۱۴۰۴ ردی از آن وجود ندارد. براساس برآورد صورت گرفته بودجه مورد نیاز برای تأمین برق شهرک‌ها و نواحی صنعتی در سال ۱۴۰۴ به شرح جدول ۶ است.

جدول ۶. برآورد بودجه مورد نیاز جهت برق‌رسانی شهرک‌ها و نواحی صنعتی کشور در سال ۱۴۰۴ [۱۱]

داخل شهرک (میلیون ریال)	خارج شهرک (میلیون ریال)
منابع داخلی	منابع عمومی
۲۸۵۰۷۵۰۲	۹۷۵۴۸۹۱۶
منابع عمومی	منابع عمومی
۸۵۷۳۲۹۸۳	۹۷۵۴۸۹۱۶



به‌عنوان نمونه در سال گذشته مقرر شد براساس بند «خ» تبصره «۷» قانون بودجه سال ۱۴۰۳ مبنی بر تکلیف وزارت نیرو به هزینه ده درصد (۱۰٪) از درآمدهای حاصل از اصلاح بهای برق صنایع موضوع ماده (۳) قانون مانع‌زدایی از توسعه صنعت برق (مصوب سال ۱۴۰۱) برای تأمین برق و نوسازی شبکه انتقال برق شهرک‌ها و نواحی صنعتی هزینه شود. موضوعی که با وجود جدی بودن موانع و مشکلات مربوط به تأمین زیرساخت به‌خصوص زیرساخت‌های مربوط به تأمین برق در شهرک‌های صنعتی، در لایحه بودجه سال ۱۴۰۴ برخلاف سال‌های گذشته، مورد توجه قرار نگرفته است.

د) سیاست‌های حمایتی مرتبط با بخش صنعت در لایحه بودجه سال ۱۴۰۴

بخش تولید، موتور محرک اقتصاد هر کشور است و نقش کلیدی در رشد اقتصادی کشور دارد. با این حال در شرایطی که قیمت تمام شده تولید به دلایل مختلفی همچون افزایش هزینه‌های تولید، کمبود انرژی مورد نیاز و افزایش نوسانات نرخ ارز افزایش می‌یابد، بنگاه‌های تولیدی با چالش‌های جدی مواجه می‌شوند. در این شرایط، حمایت‌های مالیاتی دولت می‌تواند از طریق کاهش هزینه‌های تولید، نقش مؤثری در بهبود وضعیت بخش تولید داشته باشد. در شرایطی که قیمت تمام شده تولید افزایش می‌یابد، حمایت‌های مالیاتی می‌تواند نقش حیاتی در حفظ و توسعه بخش تولید ایفا کند. مطابق بند «و» تبصره «۱» لایحه بودجه سال ۱۴۰۴، در راستای سیاست‌های حمایت از تولید، نرخ مالیات موضوع ماده (۱۰۵) قانون مالیات‌های مستقیم اشخاص حقوقی دارای پروانه بهره‌برداری از وزارتخانه‌های ذی‌ربط در فعالیتهای تولیدی در سال ۱۴۰۳ که در بازار بورس و فرابورس پذیرفته شده‌اند، به میزان نرخ مؤثر پنج واحد درصد (۵٪) کاهش می‌یابد. این در حالی است که طبق ماده (۱۴۳) قانون مالیات‌های مستقیم معادل ده درصد (۱۰٪) از مالیات بر درآمد حاصل از فروش کالاهایی که در بورس‌های کالایی پذیرفته شده و به فروش می‌رسد و ده درصد (۱۰٪) از مالیات بر درآمد شرکت‌هایی که سهام آنها برای معامله در بورس‌های داخلی یا خارجی پذیرفته می‌شود و پنج درصد (۵) از مالیات بر درآمد شرکت‌هایی که سهام آنها برای معامله در بازار خارج از بورس داخلی یا خارجی پذیرفته می‌شود، از سال پذیرش تا سالی که از فهرست شرکت‌های پذیرفته شده در این بورس‌ها یا بازارها حذف نشده‌اند با تأیید سازمان بخشوده می‌شود. به‌عبارتی واحدهای تولیدی که هم‌اکنون مشمول معافیت مالیات بر درآمد هستند مجدداً در لایحه مشمول معافیت شدند و سایر واحدهای تولیدی مشمول سیاست حمایتی مالیاتی نشدند. نکته حائز اهمیت اینکه عمده شرکت‌های بورسی، شرکت‌های بزرگ و عمدتاً منبع‌محور هستند و می‌توان گفت که صنایع ساخت‌محور کمتر مشمول سیاست حمایتی مالیاتی لایحه می‌شوند.

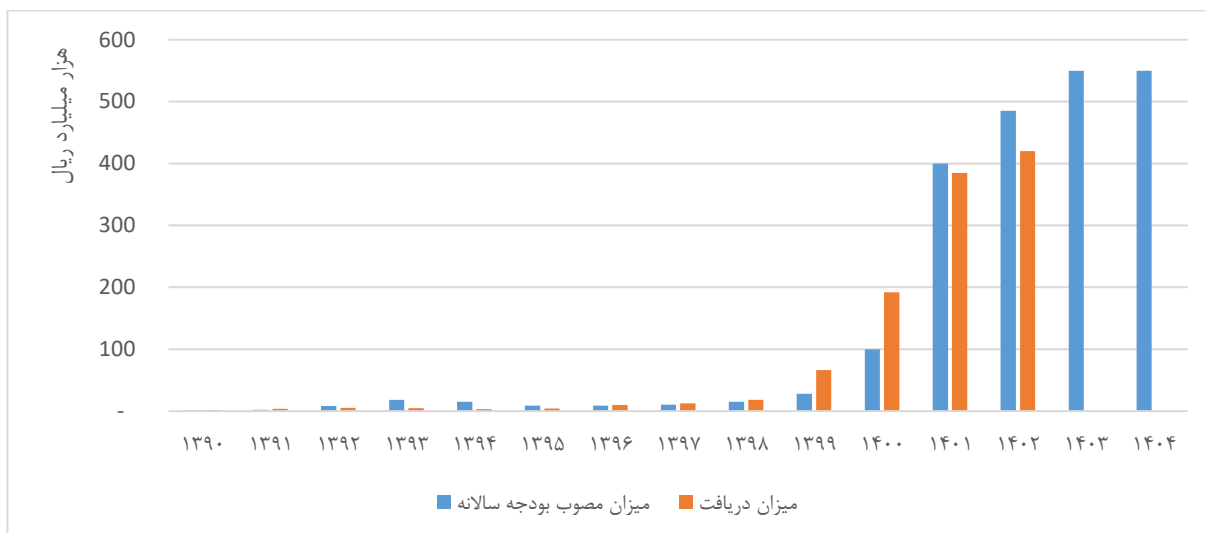
در جزء «۲» بند «ذ» تبصره «۱» لایحه بودجه سال ۱۴۰۴، مانند قانون بودجه سال ۱۴۰۳، حقوق گمرکی تمامی ماشین‌آلات و تجهیزات (با رعایت ماده (۳) قانون جهش تولید دانش‌بنیان)، قطعات، مواد اولیه و واسطه‌های تولیدی به دو درصد (۲٪) کاهش یافته است.

۲-۴. بخش معدن

الف) ثابت ماندن پیش‌بینی میزان اخذ حقوق دولتی

از جمله مهم‌ترین ردیف‌های درآمدی دولت در بودجه سالیانه کشور، میزان درآمد حاصل از حقوق دولتی و بهره مالکانه معادن است. براساس ماده (۱۴) قانون معادن مصوب سال ۱۳۷۷ و اصلاحات و الحاقات بعدی آن، حقوق دولتی به درصدی از بهای ماده معدنی موضوع پروانه گفته می‌شود که به نرخ روز در محل معدن به‌صورت استخراج شده یا

کانه‌آرایی شده یا فراوری شده محاسبه می‌شود و در چارچوب بودجه مصوب با تشخیص وزارت صنعت، معدن و تجارت و تصویب شورای عالی معادن، توسط دارنده پروانه بهره‌برداری به وزارت صنعت، معدن و تجارت پرداخت می‌شود. شکل ۱۱ نمایی از میزان مصوب در قوانین بودجه سنواتی و میزان تحقق آن در سال‌های گذشته را نشان می‌دهد.

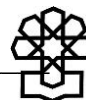


شکل ۱۱. نمودار میزان مصوب در قوانین بودجه سنواتی و میزان تحقق درآمد حاصل از حقوق دولتی و بهره مالکانه طی سال‌های ۱۳۹۳-۱۴۰۳ [۱۲]

همان‌طور که در شکل ۱۱ مشخص است تا سال ۱۳۹۸، همواره میزان اخذ حقوق دولتی از میزان مصوب آن در قوانین بودجه کمتر بوده است؛ اما در این سال و با فشار وزارت صنعت، معدن و تجارت به پرداخت‌کنندگان اصلی حقوق دولتی (مانند سازمان توسعه و نوسازی معادن و صنایع معدنی ایران (ایمیدرو) و شرکت ملی مس) جهت تسویه بدهی‌های گذشته خود و همین‌طور واقعی کردن درصدهای ابلاغی شورای عالی معادن، در سال‌های ۱۳۹۹ و ۱۴۰۰، کشور شاهد رشد تحقق این ردیف درآمدی، تا بیش از میزان مصوب آن بود. این وضعیت و همین‌طور افزایش فشارهای ناشی از عدم تطابق میان مصارف و هزینه‌های دولت موجب شد انتظار افزایش قابل توجه پرداخت حقوق دولتی در میان مسئولان به‌وجود آید؛ از این‌رو در سال ۱۴۰۱ بخش معدن شاهد افزایش ۴ برابری میزان مصوب و به تبع آن افزایش در سال‌های ۱۴۰۲ و ۱۴۰۳ با رشد متوسط سالیانه ۱۸/۵ درصد بود. پیش‌بینی میزان اخذ حقوق دولتی در لایحه بودجه سال ۱۴۰۴، بدون تغییر نسبت به سال گذشته، ۵۵۰ هزار میلیارد ریال تعیین شده است.

گفتنی است با توجه به اخذ حقوق دولتی از معادن تحت سرفصل‌های مختلف و آشفتگی ایجاد شده حاصل از آن، گزارش دقیقی از میزان اخذ آن در سال‌های اخیر وجود ندارد؛ این سرفصل‌ها به شرح زیر است:

- الف) پرداخت نقدی به حساب خزانه‌داری کل کشور به‌عنوان حقوق دولتی، بیشتر گزارش‌های رسمی (مانند گزارش تفریغ بودجه که دیوان محاسبات منتشر می‌کند) این میزان را به‌عنوان حقوق دولتی گزارش کرده‌اند؛
- ب) پرداخت بخشی از حقوق دولتی مشخص شده که براساس ماده (۲۵) قانون معادن به حسابداری از خزانه‌داری



کل کشور پرداخت می‌شود که از طریق وزارت جهاد کشاورزی تعیین شده است؛

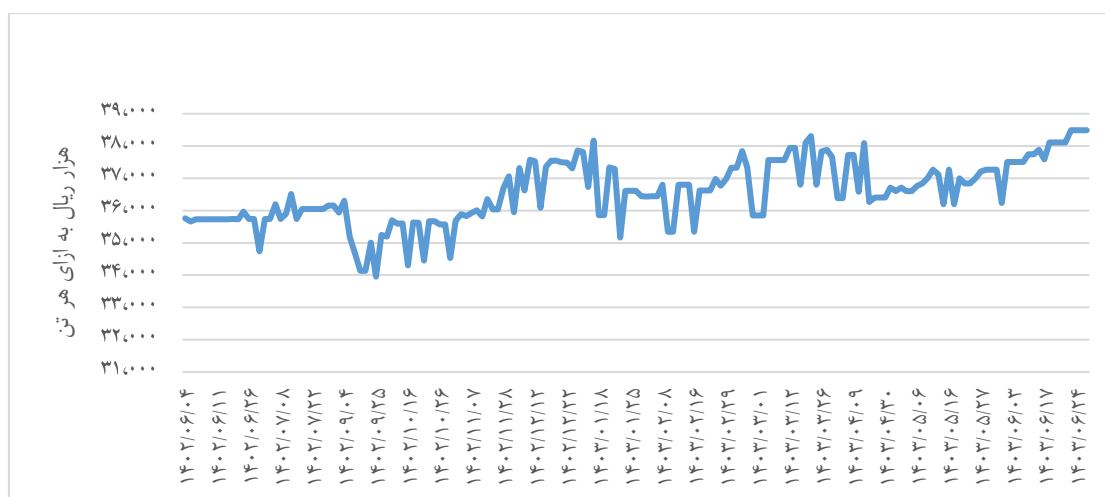
ج) در قالب جبران بدهی‌های دولت برای نمونه پرداخت بدهی گندمکاران عموماً از طریق تعاملات مالی میان دولت و ایمیدرو (به‌عنوان مهم‌ترین طرف حساب پرداخت حقوق دولتی)،

د) اخذ حقوق دولتی در قالب ماده (۳۰) قانون معادن و ماده (۴۸) قانون محاسبات عمومی؛ بدهی اشخاص به دولت (معوقات حقوق دولتی) که به‌موجب احکام و اسناد لازم‌الاجرا به مرحله قطعیت رسیده است طبق مقررات اجرایی مالیات‌های مستقیم وصول می‌شود.

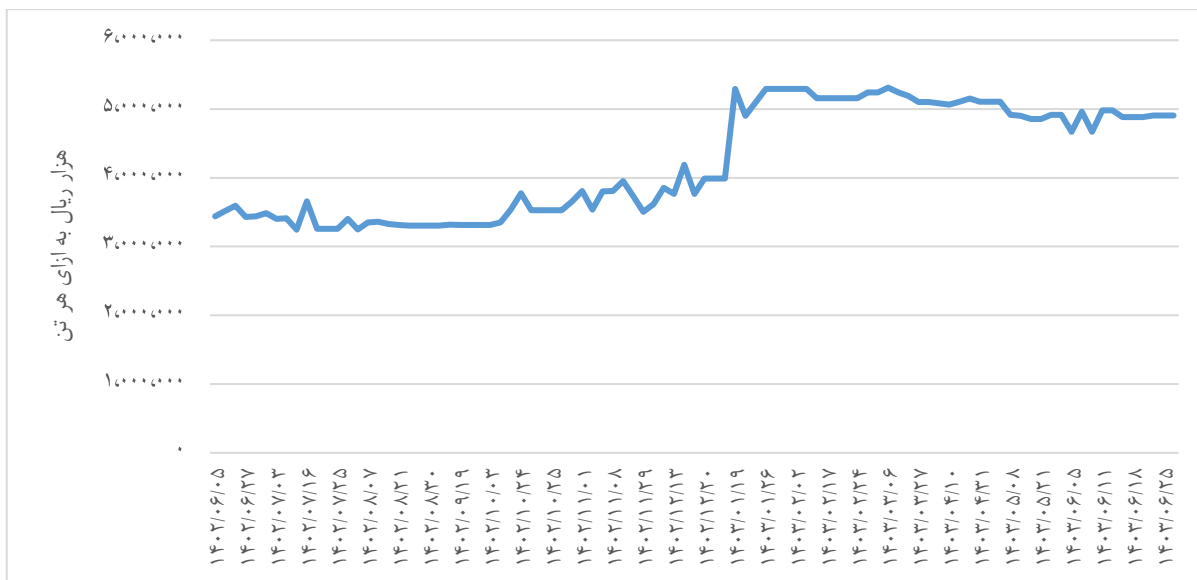
با توجه به این نکته که گزارش‌های پرداخت حقوق دولتی تنها میزان پرداخت نقدی تحت این عنوان را در نظر گرفته است که آن نیز تنها بخشی از کل وصولی است، این دیدگاه در میان سیاستگذاران بخش شکل گرفته که امکان تحقق اعداد پیش‌بینی شده وجود نخواهد داشت. این در حالی است که با توجه به شکل ۱۱، که سعی شده مجموعی از میزان اخذ شده به چهار روش پرداخت حقوق دولتی باشد، می‌توان دریافت که این درآمد در سال‌های گذشته به میان زیادی محقق شده است.

به‌منظور بررسی امکان تحقق میزان پیش‌بینی شده در پایان سال جاری و ۱۴۰۴، با فرض ثبات میزان استخراج و درصد تعیین شده آن، باید افزایش قیمت مواد معدنی مؤثر بر حقوق دولتی در بازه زمانی شهریور سال ۱۴۰۲ و شهریور ۱۴۰۳ محاسبه شود. با توجه به اینکه بنابر مشاهدات میدانی و آمار و اطلاعات موجود بیش از ۹۵ درصد از حقوق دولتی اخذ شده از معادن، مربوط به سنگ‌آهن، مس، سرب، روی و طلا است، در ادامه به بررسی تغییرات قیمتی آن در بازه مورد بحث پرداخته می‌شود.

شکل ۱۲ تغییر قیمت کنسانتره سنگ‌آهن، به‌عنوان شاخصی از قیمت زنجیره این ماده معدنی، در معاملات بورس کالای ایران را در بازه زمانی شهریور ۱۴۰۲ تا شهریور ۱۴۰۳ نشان می‌دهد. بر این اساس، قیمت این ماده معدنی در بازه مورد نظر ۷/۶ درصد افزایش یافته است.

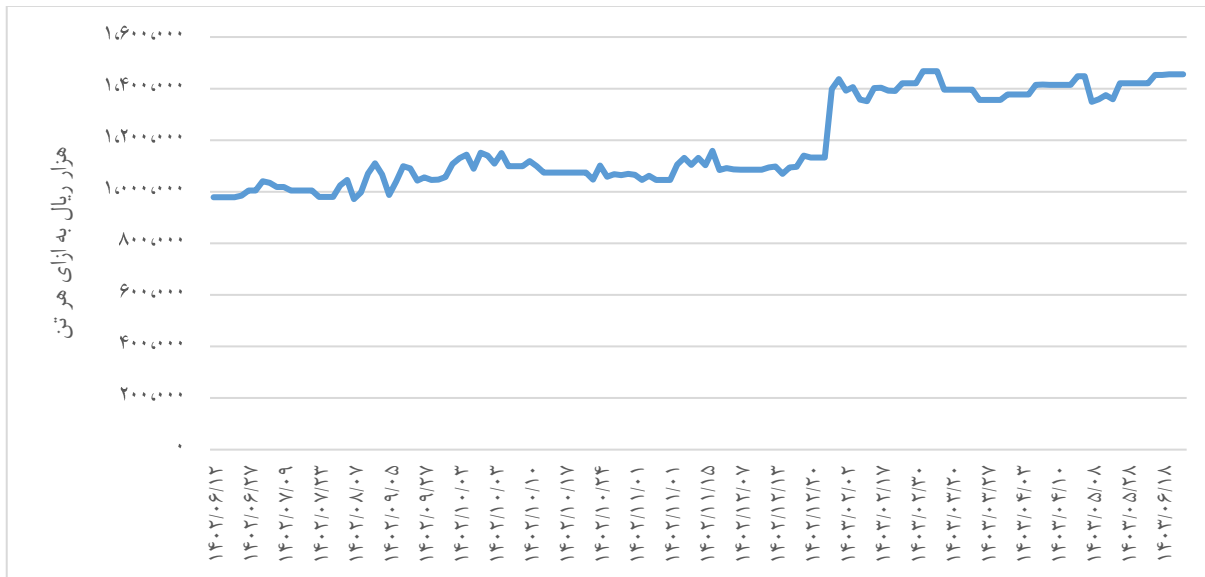


شکل ۱۳ قیمت کاند مس را در بورس کالا در بازه زمانی مورد بحث نشان می‌دهد که این شاخص در بازه یک ساله ۴۰/۸ درصد افزایش داشته است.

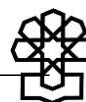


شکل ۱۳. نوسان قیمت کاند مس در بازه شهریور ۱۴۰۲ تا شهریور ۱۴۰۳ در بورس کالای ایران [۱۳]

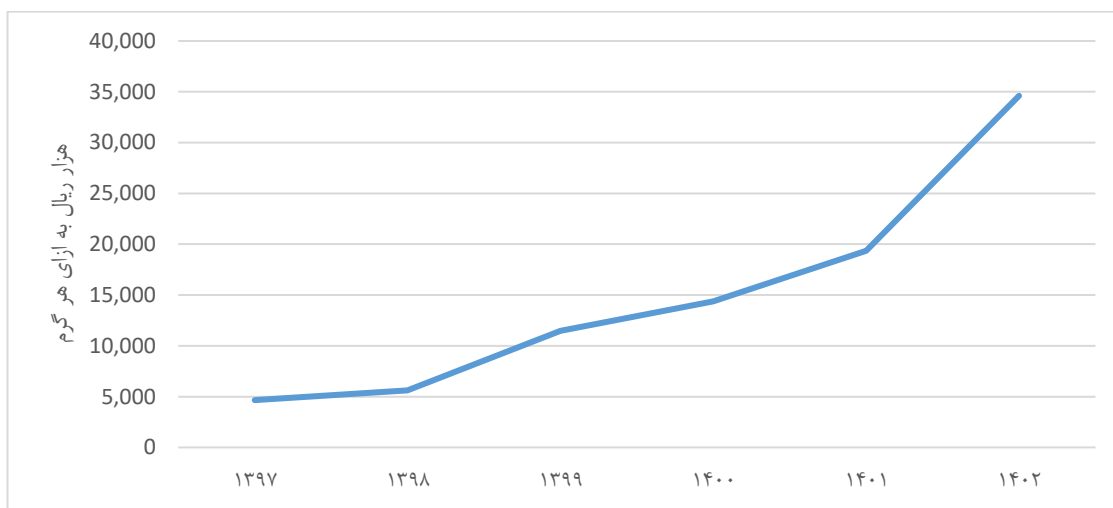
در شکل ۱۴ نیز به معاملات شمش روی ۹۹/۹۷ درصد در بازه زمان یک ساله میان شهریور ۱۴۰۲ و ۱۴۰۳ پرداخته شده است. بر این اساس میزان تغییر قیمت در این زنجیره مواد معدنی کشور ۴۴/۸ درصد محاسبه می‌شود.



شکل ۱۴. نوسان قیمت شمش روی ۹۹/۹۷ درصد در بازه شهریور ۱۴۰۲ تا شهریور ۱۴۰۳ در بورس کالای ایران [۱۳]



با توجه به عدم معامله شمش طلا در بازار فیزیکی بورس کالا در بازه زمان مورد بحث، قیمت‌های فروش معدن زرشوران، با استفاده از صورت‌های مالی سالیانه آن، به‌عنوان شاخصی از قیمت فروش معادن طلا انتخاب شده است. نوسان این قیمت در شکل ۱۵ قابل مشاهده است. بر این اساس متوسط رشد سالیانه قیمت فروش این مجتمع معدنی در این پنج سال، ۵۲/۷ درصد محاسبه می‌شود.



شکل ۱۵. نوسان قیمت شمش طلای فروخته شده توسط معدن زرشوران در سال‌های ۱۳۹۷ تا ۱۴۰۲ [۱۴]

شایان ذکر است با توجه به آشفتگی‌های موجود ناشی از تعدد روش‌های اخذ حقوق دولتی، سهم دقیق هر کدام از مواد معدنی اشاره شده از این درآمد مشخص نیست؛ لذا برای محاسبه میزان افزایش آن در سال‌های پیش‌رو لازم است سناریوهای مختلف در نظر گرفته شود. از سوی دیگر با هدف ارائه پیش‌بینی محتاطانه، میزان افزایش قیمت طلا در سال گذشته برابر با شمش روی با عیار ۹۹/۹۷ درصد، ۴۴/۸ درصد در نظر گرفته شده است. سناریوهای موجود در جدول ۷ و به‌دنبال تخمین انجام شده، با استفاده از صحبت‌های شفاهی با مسئولان وزارت صنعت، معدن و تجارت یا اطلاعات مرکز آمار به‌دست آمده است.

جدول ۷. پیش‌بینی نرخ افزایش حقوق دولتی در سناریوهای مختلف

پیش‌بینی میزان افزایش (درصد)	سهم از اخذ حقوق دولتی (درصد)	میزان افزایش قیمت در سال گذشته (درصد)	ماده معدنی	
۲۰/۶	۶۰	۷/۶	سنگ آهن	سناریو اول
	۲۷	۴۰/۸	مس	
	۱۰	۴۴/۸	سرب، روی و طلا	
۱۵/۵	۷۵	۷/۶	سنگ آهن	سناریو دوم
	۲۰	۴۰/۸	مس	
	۳	۴۴/۸	سرب، روی و طلا	
۱۸/۱	۶۵	۷/۶	سنگ آهن	سناریو سوم
	۲۲	۴۰/۸	مس	
	۷	۴۴/۸	سرب، روی و طلا	

مأخذ: محاسبات پژوهش.

براساس محاسبات انجام شده در جدول ۷ و با فرض ثبات همه عوامل در سال ۱۴۰۴، پیش‌بینی میزان اخذ حقوق دولتی در پایان سال ۱۴۰۳ و ۱۴۰۴ به شرح جدول ۸ است.

جدول ۸. پیش‌بینی اخذ حقوق دولتی در سال ۱۴۰۳ و ۱۴۰۴

سناریو اول	۱۴۰۲	۱۴۰۳*	۱۴۰۳*
سناریو اول	۴۲۰,۰۰۰	۵۰۶,۵۲۰	۶۱۰,۸۶۳
سناریو دوم	۴۲۰,۰۰۰	۴۸۵,۱۰۰	۵۶۰,۲۹۰
سناریو سوم	۴۲۰,۰۰۰	۴۹۶,۰۲۰	۵۸۵,۷۹۹

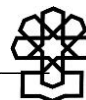
مأخذ: محاسبات پژوهش.

همان‌گونه که مشخص است، اخذ حقوق دولتی در سال ۱۴۰۳ در هیچ‌کدام از سناریوهای مشخص شده به میزان پیش‌بینی شده در قانون بودجه نخواهد رسید؛ این درآمد در کمترین حالت حدود ۴۸۵ و در بیشترین حالت ۵۰۶ هزارمیلیارد ریال تخمین زده شده است. این در حالی است که به‌نظر می‌رسد میزان پیش‌بینی شده در لایحه بودجه ۱۴۰۴، با توجه به افزایش قیمت مواد معدنی، بسیار با احتیاط محاسبه شده است. براساس محاسبات انجام شده حداقل میزان تحقق حقوق دولتی از بخش معدن کشور در پایان سال ۱۴۰۴، ۵۶۰ و حداکثر آن ۶۱۰ هزار میلیارد ریال خواهد بود. با توجه به اینکه در صورت تصویب این عدد، امکان ایجاد کسری بودجه وجود نخواهد داشت، این مورد می‌تواند به‌عنوان یکی از نکات مثبت لایحه تلقی شود.

ب) افزایش ایمنی معادن زغال‌سنگ

یکی از مسائل مهم در زنجیره زغال‌سنگ کشور، وضعیت نگران‌کننده ایمنی معادن زغال‌سنگ است. آمارها نشان می‌دهد متوسط فوت سالیانه کارگران در این معادن به‌مراتب بالاتر از میانگین جهانی است. حوادث متعدد با تعداد فوتی‌های بالا در این معادن با وجود آیین‌نامه ایمنی معادن، بازرسی‌ها و نظارت‌های فعلی نشان می‌دهد که وضعیت جاری دارای اشکال‌های متعدد است؛ لذا تجدیدنظر در آن ضروری می‌نماید. ازسوی دیگر وضعیت حوادث و فوتی‌ها در جهان نمایانگر امکان کاهش و کنترل‌پذیری این اتفاقات است و فرضیه اجتناب‌ناپذیر بودن این حوادث را کاملاً مردود می‌سازد.

بررسی حادثه در معدن معدن‌جوی طبس که در ۳۱ شهریورماه سال ۱۴۰۳ به‌وقوع پیوست و منجر به فوت ۵۲ نفر از کارگران و پرسنل شد نیز نشان می‌دهد نقص‌های جدی در تهویه، شناسایی گازها و سیستم‌های هشدار ایمنی وجود داشته که به تلفات گسترده منجر شده است. همچنین بازرسی‌های قبل از وقوع حادثه مؤید وجود نواقص جدی در سیستم‌های ایمنی از جمله عدم تهویه مناسب، ناکافی بودن تجهیزات ایمنی و عدم شناسایی حفره‌های گازی بوده است. این مسائل به‌ویژه در شرایطی که دستگاه‌های ناظر برخی از مشکلات را شناسایی کرده‌اند، اما هیچ اقدام مؤثری برای رفع آنها صورت نگرفته، بسیار نگران‌کننده است. لذا به‌نظر می‌رسد وجود الزامات متعدد در آیین‌نامه ایمنی معادن (مصوب ۱۳۹۱) (بدون هر نوع نظام اولویت‌بندی) به‌نوعی عادی‌سازی در زمینه نواقص ایمنی معادن منجر شده است. همچنین وجود ناظران، بازرسان و مسئولان مختلف در حوزه ایمنی معادن زغال‌سنگ (مانند وزارت تعاون، کار و رفاه



اجتماعی، سازمان نظام مهندسی و ...) در عمل به‌نوعی هرج‌ومرج در این زمینه منجر شده است. این در حالی است که در حال حاضر حلقه نهایی بازرسی و نظارت ایمنی معادن زغال‌سنگ در عمل مفقود شده و گزارش‌های بازرسی مختلف صرفاً نقش توصیفی و توصیه‌ای پیدا کرده‌اند.

علاوه بر آن زنجیره زغال‌سنگ در ایران در مقایسه با معادن اصلی در حال استخراج کشور همچون مس، آهن، سرب و روی از منظر میزان ذخیره، شکل ذخایر معدنی، اقتصاد زنجیره زغال، میزان سودآوری و سرمایه‌گذاری شرکت‌ها در توسعه، اکتشاف، شیوه استخراج و بهره‌برداری از معادن، نوسازی تجهیزات، کیفیت محصول استخراجی و روش‌های نوین افزایش آن، مسائل ایمنی معادن و موارد دیگر کاملاً متفاوت است. به همین دلیل سیاستگذاری این حوزه باید تا حد زیادی متمایز از سایر مواد معدنی و با در نظر گرفتن جمیع مسائل این بخش صورت پذیرد.

با این همه در نگاه اول مشخص می‌شود که بند «ت» تبصره «۶» لایحه بودجه سال ۱۴۰۴، دارای ماهیتی غیربودجه‌ای است و طبق اصول (۵۲) و (۶۵) قانون اساسی و ماده (۱۸۲) آیین‌نامه داخلی مجلس، تصویب آن ممنوع است؛ لذا به نظر می‌رسد نباید به تصویب برسد. همچنین استفاده از واژه غیرفارسی ریسک در جزء «۱» مغایر اصل (۱۵) قانون اساسی است. حتی با در نظر نگرفتن این موضوع، این بند بی‌توجه به مسائل و چالش‌های عدیده فرایند نظارت معادن و فضای اقتصادی حاکم بر این زنجیره، بیان شده است.

ج) سهم مناطق اطراف معادن از حقوق دولتی

براساس تبصره «۶» ماده (۱۴) قانون معادن، دولت مکلف است ۱۵ درصد از حقوق دولتی وصولی را به اعتبارات همان استان، جهت ایجاد زیرساخت رفاه و توسعه اضافه کند. همچنین براساس این قانون، کل اعتبار مذکور باید برای همان شهرستان در نظر گرفته شود و اولویت با بخشی است که معدن در آن قرار داده شده است؛ با این وجود، عبارت ابتدایی بند «الف» به‌نحوی است که صرفاً اولویت را به شهرستان داده است و ممکن است، اعتبارات مذکور در غیر شهرستان هزینه شود و تصریحی هم بر اولویت بخش (کوچک‌تر از شهرستان) که معدن در آن واقع شده نکرده است؛ همچنین حکم تبصره «۶» ماده (۱۴) ناظر بر اختصاص ۱۵ درصد وصولی حقوق دولتی معادن یک استان به اعتبارات همان استان است، در حالی که حکم بند «الف» مذکور، مبتنی بر اختصاص حسابی برای ۱۵ درصد وصولی حقوق دولتی معادن کل کشور و سپس اختصاص اعتبار متناسب با سهم هر شهرستان و استان از محل اعتبارات فوق است که این مطلب با روش دریافت و اختصاص اعتبار مندرج در تبصره «۶» ماده (۱۴) قانون معادن، کاملاً متفاوت است؛ بنابراین به نظر می‌رسد، حکم این بند، تبصره «۶» ماده (۱۴) قانون معادن را اصلاح کرده است؛ لذا طبق ماده (۱۸۱) قانون آیین‌نامه داخلی مجلس شورای اسلامی به‌دلیل اصلاح قانون دائمی، برای تصویب نیاز به رأی دوسوم نمایندگان دارد.

د) لزوم هدفمند کردن حق انتفاع اعمال شده بر برخی معادن سنگ آهن

پس از چند سال وقفه، موضوع حق انتفاع معادن سنگ آهن که پروانه بهره‌برداری آن در اختیار ایمیدرو است و از طریق مزایده واگذار نشده‌اند (معادن ۱ و ۳ گل‌گهر و جلال‌آباد در استان کرمان و چادرملو در استان یزد)، در قانون بودجه سال ۱۴۰۲ مجدداً مطرح شد. با توجه به تفاوت زیادی که معدن جلال‌آباد با سایر معادن فوق‌الذکر داشت در قانون بودجه سال ۱۴۰۳ از این قانون مستثنی شد و شرکت‌های گل‌گهر، گهرزمین و چادرملو موظف شدند بابت حق انتفاع دارنده پروانه بهره‌برداری به میزان پنجاه و پنج درصد از بهای کلوخه استخراجی از معدن مربوط را به سازمان توسعه

معادن و صنایع معدنی ایران (ایمیدرو) پرداخت کنند. درآمدهای ایمیدرو ناشی از این حکم، بیش از ۳۰۰ هزار میلیارد ریال برآورد می‌شود که می‌تواند نتیجه قابل توجهی بر سودآوری این شرکت‌ها و به دنبال آن بازار اوراق بهادار تهران، داشته باشد. این در حالی است که شرکت‌های مذکور، از شرکت بزرگ و قوی بخش معدن و صنایع معدنی کشور محسوب می‌شوند و در حال انجام سرمایه‌گذاری‌های بزرگی در این زمینه هستند.

ه) بررسی موارد مغفول در لایحه

در این لایحه مفاد مهم قانون برنامه هفتم پیشرفت در بخش معدن که نیاز به پیگیری در قوانین بودجه سنواتی داشت، پرداخته نشده است؛ مواردی مانند افزایش عمق اکتشافات، تعیین قطب‌های معدنی، تأمین پایدار برق صنایع معدنی، اخذ تا ۱ درصد از درآمد معادن و صنایع معدنی با هدف جبران خسارت‌ها، تجمیع و انتشار اطلاعات پایه زمین‌شناسی، اعلام دلایل ارائه پاسخ منفی به استعلام اخذ پروانه اکتشاف، تعیین تکلیف پهنه‌ها و محدوده‌های اکتشافی که در اختیار مجموعه‌های دولتی و نهادهای عمومی غیردولتی است و تعیین تکلیف مجوزهای غیرفعال صنایع معدنی.

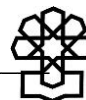
۳-۴. ارتباطات

در بند «ب» تبصره «۶» لایحه بودجه سال ۱۴۰۴ اشاره شده است که به منظور تسریع و تسهیل سرمایه‌گذاری بخش خصوصی در توسعه شبکه تار (فیبر) نوری کشور، شهرداری‌های سراسر کشور و وزارت راه و شهرسازی و سایر دستگاه‌های اجرایی مکلفند مجوز حفاری و نصب تجهیزات در معابر شهری و معابر خارج از شهر را حداکثر پانزده روز پس از دریافت تقاضای کارور (اپراتور) معرفی شده از سوی وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات و با رعایت شرایط و ضوابط و تعرفه‌های مصوب کمیسیون تنظیم مقررات ارتباطات ارائه کنند. به منظور اجرای ماده (۶۵) قانون برنامه هفتم پیشرفت همه دستگاه‌های مشمول در ماده فوق‌الذکر موظفند حداکثر ظرف مدت (۳۰) روز مجوز حفاری و همچنین بهره‌برداری از زیرساخت‌ها، امکانات و تجهیزات در اختیار خود را به کاروران معرفی شده توسط وزارت ارتباطات ارائه کنند.

شایان ذکر است که این حکم در سه زمینه با چالش مواجه است. در وهله اول اصطلاح دستگاه‌های اجرایی دارای تعاریف متعدد و متفاوت قانونی است و از این جهت مغایر جزء «۳» بند «۹» سیاست‌های کلی نظام قانونگذاری و بند «۱۳» سیاست‌های کلی نظام اداری به نظر می‌رسد. اگر منظور از آن، دستگاه‌هایی فراتر از موضوع صدر بند «پ» ماده (۶۵) قانون برنامه است این موضوع نیازمند تصریح است و جهت تصویب نیز طبق ماده (۱۸۱) آیین‌نامه داخلی مجلس نیاز به رأی دوسوم نمایندگان دارد و اگر منظور همان دستگاه‌ها باشد ذکر آن تکرار است. همچنین اطلاق صدر این بند مغایر موازین شرعی و حقوق مالکانه اشخاص موضوع اصول (۲۰) و (۴۶) قانون اساسی است که در مورد برنامه هفتم هم مورد ایراد شورای نگهبان قرار گرفت.

در وهله دوم این حکم تکلیفی در زمینه منابع و مصارف حاصل از این موضوع برای دستگاه‌ها ارائه نکرده است که از این منظر با بند «الف» ماده (۱۳) قانون برنامه هفتم مبنی بر لزوم عدم ارائه احکام غیربودجه‌ای در قانون بودجه سنواتی کشور در تضاد است.

و درنهایت با توجه به روند کند برقراری اتصال خانوارها به شبکه دسترسی فیبر نوری و فاصله چشمگیر شاخص



پوشش و اتصال در این پروژه، به‌رغم سرمایه‌گذاری کلان صورت گرفته از محل منابع دولت، ضروری است در بودجه سال ۱۴۰۴ هدایت منابع این حوزه از دو محل صندوق توسعه فیبر نوری و کاهش حق‌السهم دولت از اپراتورهای مجری، به‌سمت اتصال خانوارها و نه صرفاً ایجاد پوشش فیبر نوری هدایت شود.

۵. جمع‌بندی و پیشنهادها

تبصره «۶» لایحه بودجه سال ۱۴۰۴ به بخش صنعت، معدن و ارتباطات پرداخته است. این تبصره از چهار جزء شامل دو جزء در بخش معدن با موضوعات حقوق دولتی معادن و ایمنی معادن زغال‌سنگ، یک جزء مرتبط با بخش صنعت در خصوص مجوز واردات خودرو برای جانبازان و ایثارگران و یک جزء در خصوص بخش ارتباطات درباره توسعه شبکه تار (فیبر) نوری تشکیل شده است. بدین ترتیب می‌توان نتیجه گرفت که در بخش اول لایحه موضوعات مهم مرتبط با بخش صنعت و معدن متناسب با اهداف برنامه هفتم پیشرفت مغفول مانده است. گفتنی است به مواردی همچون تعیین تکلیف مبالغ مازاد بر اعتبار مصوب سود ویژه سهم دولت، سود ابرازی و مالیات عملکرد پیش‌بینی شده ایمیدرو، تأمین اعتبار جهت طبقه‌بندی مساحت کشور با توجه به آسیب‌پذیری آن در مقابل فعالیت‌های معدنی، تأمین اعتبار انجام اکتشافات عمیق در کشور، تأمین پایدار برق صنایع معدنی، تکمیل اطلاعات پایگاه داده‌های علوم زمین، اعلام دلایل رد استعلام توسط سازمان‌های ذیل ماده (۲۴) قانون معدن در سامانه کاداستر و تعیین تکلیف پهنه‌ها و محدوده‌های معدنی در اختیار مجموعه‌های دولتی و نهادهای عمومی غیردولتی که در اجرای آنها برای تحقق اهداف بخش معدن مندرج در برنامه هفتم پیشرفت ضروری است، در لایحه بودجه هیچ اشاره‌ای نشده است.

همچنین بخش اول لایحه پیشنهادی دولت برای بودجه سال ۱۴۰۴ در بخش ارتباطات و فناوری اطلاعات نسبت به سال ۱۴۰۳ با تضعیف جدی در احکام مواجه شده است. به‌دلیل اهمیت بخش ارتباطات و فناوری اطلاعات در توسعه کشور، قانون بودجه سال ۱۴۰۳ دارای تبصره مجزای در این رابطه بوده است که در لایحه پیشنهادی این حوزه در بخش صنعت و معدن ادغام شده است. ازسوی دیگر بخش اول لایحه پیشنهادی بودجه سال ۱۴۰۴ در بخش ارتباطات، تناظر چندانی با اهداف و احکام قانون برنامه هفتم پیشرفت نیز ندارد. در شرایطی که قانون برنامه هفتم تکالیف متعدد و فراگیری در بخش‌های تکمیل شبکه ملی اطلاعات، حمایت از توسعه کسب‌وکارهای رقومی (دیجیتال)، هوش مصنوعی و هوشمندسازی، آموزش دیجیتال، خدمات پستی و امنیت سایبری ارائه شده است اما صرفاً یک حکم در بخش ارتباطات و فناوری اطلاعات که ساختار آن تا حد زیادی غیربودجه‌ای است در احکام لایحه پیشنهادی دولت ارائه شده است و ضرورت دارد در فرایند تصویب بخش اول قانون بودجه سال ۱۴۰۴ متناسب‌سازی کافی بین قانون بودجه و برنامه هفتم صورت پذیرد. به‌منظور ارتقای اثربخشی لایحه بودجه سال ۱۴۰۴ در بخش صنعت، معدن و ارتباطات پیشنهادهای ذیل قابل طرح است.

پیشنهادها:

۱. بخش صنعت

عمده پیشنهادهای مرتبط با بخش صنعت در خصوص بهبود فضای کسب و کار و تقویت سازمان‌های توسعه‌ای و تکمیل زنجیره‌های ارزش مرتبط با تبصره‌های (۱). عوارض و مالیات، (۲). تأمین مالی داخلی و خارجی، (۳). نفت و روابط مالی آن با دولت، (۴). شرکت‌های دولتی، (۱۵). اشتغال و تسهیلات تکلیفی) در گزارش‌های مرتبط با تبصره‌های مزبور ارائه شده است. در این گزارش پیشنهادهای مرتبط با تبصره «۶» ارائه شده است.

محور پیشنهادی - تأمین زیرساخت برق شهرک‌ها و نواحی صنعتی

با توجه به اهمیت تأمین زیرساخت برق شهرک‌ها و نواحی صنعتی در تحقق اهداف توسعه‌ای آنها پیشنهاد ذیل ارائه می‌شود.

الحاق به تبصره «۶»

متن ذیل به تبصره «۶» اضافه می‌شود:

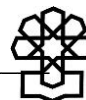
وزارت نیرو مکلف است ده درصد (۱۰٪) از درآمدهای حاصل از اصلاح بهای برق صنایع موضوع ماده (۳) قانون مانع‌زدایی از توسعه صنعت برق مصوب ۱۴۰۱/۸/۱۵ را در اجرای ماده (۸۱) قانون الحاق برخی مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۲) برای تأمین برق و نوسازی شبکه انتقال برق شهرک‌ها و نواحی صنعتی هزینه نماید. وزارت نیرو مکلف است گزارش تفصیلی عملکرد این بند از جمله میزان تخصیص به تفکیک محل‌های هزینه را هر سه ماه یک‌بار به کمیسیون‌های انرژی و صنایع و معادن مجلس شورای اسلامی ارسال نماید.

۲. بخش معدن

محور پیشنهادی اول - اصلاح احکام لایحه بودجه سال ۱۴۰۴

- افزایش ایمنی معادن زغال‌سنگ

با توجه به ماهیت غیربودجه‌ای بند «ت» تبصره «۶» در وهله اول پیشنهاد بر حذف آن است. اما در صورت اصرار بر وجود اصل حکم، با توجه به آسیب‌شناسی ارائه شده از زنجیره زغال‌سنگ کشور، پیشنهاد می‌شود بند «ت» تبصره «۶» لایحه بودجه سال ۱۴۰۴ به شرح زیر اصلاح گردد:



پیشنهاد اول:

حذف بند «ت» تبصره «۶»

پیشنهاد دوم (در صورت اصرار بر باقی ماندن این بند):

اصلاح بند «ت» تبصره «۶»

به منظور ارتقای ایمنی معادن زغال سنگ کشور اقدامات زیر انجام می شود:

۱. وزارت صنعت، معدن و تجارت با همکاری وزارت تعاون کار و رفاه اجتماعی و بهداشت و آموزش پزشکی، موظف هستند نسبت به سطح بندی آیین نامه ایمنی معادن (مصوب ۱۳۹۱) با هدف سطح بندی احکام آن به اولویت های سطح یک، دو و سه؛ به شرح زیر اقدام نمایند:

اولویت سطح یک: مربوط به گاز، تهویه و آموزش های ایمنی

اولویت سطح دو با تأکید بر مواد مربوط به نگهداری (فصل ۷)، تأسیسات برق (فصل ۱۱)، آتش سوزی و انفجار (فصل ۱۲)، کمک های اولیه و نجات (فصل ۱۳)

اولویت سطح سه با تأکید بر مواد باقی مانده و مربوط به مباحث راه های معدن (فصل ۳)، ماشین آلات معدنی (فصل ۴)، باربری در معادن (فصل ۵)، حفاری استخراجی و اکتشافی (فصل ۶)، مواد منفجره و آتشباری (فصل ۸)، روشنایی (فصل ۱۰) وزارتخانه های فوق مکلف هستند برای تمامی معادن سقف ۶ ماهه جهت اجرای مواد اولویت سطح یک تعیین نمایند؛ پس از این بازه زمانی معادن فاقد شرایط ایمنی لازم به مدت سه ماه تعطیل و کارگران آنها تحت پوشش بیمه بیکاری قرار می گیرند. همچنین بهره برداران این معادن موظفند حداکثر ظرف سه ماه از تعطیلی اقدامات لازم برای ارتقای ایمنی معادن را فراهم نمایند.

۲. وزارت صنعت، معدن و تجارت مکلف است «سامانه جامع ایمنی معادن» را به منظور پایش وضعیت ایمنی هر معدن و تجمیع گزارش های بازرسی دستگاه های مختلف ایجاد نماید. مسئولیت پیگیری مفاد گزارش های بازرسی تا حصول نتیجه نهایی و رفع تخلفات بر عهده این وزارتخانه با همکاری قوه قضائیه و وزارتخانه های تعاون، کار و رفاه اجتماعی و بهداشت، درمان و آموزش پزشکی است.

۳. با هدف بهبود اقتصاد زنجیره زغال سنگ کشور، وزارت صنعت، معدن و تجارت موظف است موارد زیر را بررسی و اجرا نماید:

الف) اجرای مکانیزاسیون جزئی یا نیمه مکانیزه کردن استخراج زغال سنگ،

ب) افزایش کیفیت کنسانتره زغال سنگ داخلی با تمرکز بر توسعه، تجهیز و ارتقای سایت های زغال شویی به منظور ایجاد ارزش افزوده بیشتر در محصول کنسانتره زغال سنگ،

۴. وزارت صنعت، معدن و تجارت موظف است با استفاده از نیروهای با تجربه بیش از ۱۵ سال کار در معادن زغال سنگ، با معرفی سازمان نظام مهندسی معدن کشور، دوره آموزش ایمنی برای کلیه کارگران معادن زغال سنگ را اجرا نماید. صرفاً کارگران دارای گواهی شرکت در دوره آموزشی ایمنی مجاز به کار در معادن زغال سنگ هستند.

– هدفمند کردن حق انتفاع اعمال شده بر معادن بزرگ سنگ آهن کشور

موضوع حق انتفاع معادن سنگ آهن که پروانه بهره‌برداری آن در اختیار ایمیدرو است و از طریق مزایده واگذار نشده‌اند، در قانون بودجه سال ۱۴۰۲ مجدداً مطرح شده است. از آنجاکه در سرمایه‌گذاری در فعالیت‌های اکتشافی کشور دچار عقب‌ماندگی است، از دیگر سو نیز شرکت‌های پیمانکار این معادن از شرکت بزرگ و قوی بخش معدن و صنایع معدنی کشور محسوب می‌شوند، می‌توان از این ابزار در جهت پیشبرد اهداف اکتشافی کشور استفاده کرد. از این رو پیشنهاد می‌شود، ضمن ابقای حکم قانون بودجه سال ۱۴۰۳، شرکت‌های گل‌گهر، چادرمو و گهرزمین در صورت سرمایه‌گذاری یا انجام فعالیت‌های معدنی در داخل یا خارج از کشور، از پرداخت بخشی از این حق انتفاع معاف باشند. یا در صورت اصرار بر حکم فعلی می‌توان ایمیدرو را به انجام پروژه‌های اولویت‌دار کشور در زمینه توسعه بخش معدن موظف کرد.

پیشنهاد:

اصلاح بند «الف» تبصره «۶»

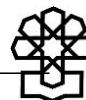
دولت مکلف است پانزده درصد (۱۵٪) حقوق دولتی معادن را در حساب خاصی نزد خزانه‌داری کل کشور منظور نماید و سهم هر استان و شهرستان دارای معادن را به نسبت پرداختی هر شهرستان و استان براساس تبصره «۶» ماده (۱۴) قانون معادن الحاقی ۱۳۹۰/۸/۲۲ با اولویت شهرستانی که معدن در آن قرار دارد هزینه نماید. شرکت‌های صنعتی گل‌گهر ذیل موضوع قرارداد مشارکت معدن گل‌گهر (۱)، شرکت گهرزمین ذیل موضوع قرارداد مشارکت معدن گل‌گهر (۳)، شرکت چادرمو ذیل قرارداد مشارکت معدن چادرمو موظف هستند با رعایت مفاد قرارداد فی‌مابین بابت حق انتفاع دارنده پروانه بهره‌برداری به میزان پنجاه و پنج درصد (۵۵٪) از بهای کلوخه استخراجی از معدن مربوط را به سازمان توسعه معادن و صنایع معدنی ایران (ایمیدرو) پرداخت کنند.

شرکت‌های مذکور در صورت سرمایه‌گذاری و یا انجام فعالیت‌های اکتشاف پایه یا تفصیلی در کشور و همچنین سرمایه‌گذاری یا انجام فعالیت‌های معدنی اعم از اکتشاف، بهره‌برداری و فراوری در سایر کشورها که به تأیید وزارت صنعت، معدن و تجارت برسد، تا سقف پنجاه درصد (۵۰٪) از مجموع حق انتفاع مصوب از پرداخت موضوع این حکم معاف خواهند بود.

محور پیشنهادی دوم – تأکید بر ایجاد شفافیت در فرایند محاسبه حقوق دولتی، میزان اخذ شده و جرائم

متعلقه

همان‌گونه که پیش از این ذکر شد، به دلیل روش‌های گوناگون اخذ حقوق دولتی و عدم شفافیت در فرایند محاسبه آن، امکان بررسی دقیق میزان تحقق احکام مندرج در قوانین بودجه سنواتی وجود ندارد. لذا به نظر می‌رسد در گام اول باید نسبت به شفاف شدن این فضا در وزارت صنعت، معدن و تجارت اقدام کرد. اگرچه این موضوع به‌صراحت در قانون برنامه هفتم مطرح نشده، اما وزارت صنعت، معدن و تجارت در این زمینه براساس جزء «۱۴» بند «ب» ماده (۴۸) این قانون موظف شده امکان محاسبه دقیق میزان برداشت از معادن توسط سامانه‌های هوشمند را فراهم کند. در یک نگاه



کلی به نظر می‌رسد ایجاد فضای شفاف در محاسبه حقوق دولتی می‌تواند میزان فرارهای صورت گرفته از پرداخت آن را مشخص کند و به دنبال آن زمینه را برای محاسبه دقیق میزان برداشت فراهم نماید. از این رو متن جهت الحاق به تبصره «۶» پیشنهاد می‌شود.

پیشنهاد:

الحاق به تبصره «۶»

وزارت صنعت، معدن و تجارت موظف است با هدف ایجاد شفافیت در محاسبه و اخذ حقوق دولتی:

۱. میزان حقوق دولتی اخذ شده از هر معدن و مجموع معادن را در هر فصل، به تفکیک روش‌های مختلف اخذ اعم از نقدی، حساب معرفی شده توسط وزارت جهاد کشاورزی نزد خزانه‌داری کل کشور، تهاتر با دیون دولت و ماده (۳۰) قانون معادن (ذیل ماده (۴۸) قانون محاسبات عمومی)، به صورت برخط در قالب سامانه حدنگار وزارت صنعت، معدن و تجارت (کاداستر) منتشر نماید.

۲. میزان حقوق دولتی اخذ شده از هر معدن و مجموع معادن را به تفکیک حقوق دولتی علی‌الحساب، حقوق دولتی قطعی شده سال قبل و حقوق دولتی معوق دوره‌های قبل به صورت برخط در قالب سامانه حدنگار وزارت صنعت، معدن و تجارت (کاداستر) منتشر نماید.

۳. محاسبه‌نامه‌های حقوق دولتی هر معدن و مجموع حقوق دولتی محاسبه شده برای تمام معادن کشور را که شامل قیمت، تناژ و ضریب مربوط به هر معدن است به صورت فصلی و حداکثر تا ۱۵ روز پس از ابلاغ به صورت برخط در قالب سامانه حدنگار وزارت صنعت، معدن و تجارت (کاداستر) منتشر نماید.

۴. بدهی حقوق دولتی هر معدن، جرائم متعلقه به آنها، نحوه محاسبه جرائم هر معدن و همچنین جرائم همه معادن به شکل تجمیعی به صورت برخط در قالب سامانه حدنگار وزارت صنعت، معدن و تجارت (کاداستر) منتشر کند.

۵. منابع مورد نیاز برای انجام اقدامات فوق از محل منابع حاصل از تبصره «۴» ماده (۱۴) قانون معادن به ردیف... واریز می‌شود.

۶. وزارت صنعت، معدن و تجارت مکلف است گزارشی از موارد فوق به صورت فصلی به کمیسیون صنایع و معادن مجلس شورای اسلامی ارائه نماید.

محور پیشنهادی سوم - تأکید بر تدوین لایحه بودجه با تمرکز بر برنامه هفتم پیشرفت

- تعیین تکلیف مبالغ مازاد بر اعتبار مصوب سود ویژه سهم دولت، سود ابرازی و مالیات عملکرد پیش‌بینی شده سازمان توسعه و نوسازی معادن و صنایع معدنی ایران (ایمیدرو)

در جزء «۱۵» بند «ب» ماده (۴۸) قانون برنامه هفتم پیشرفت، سازمان توسعه و نوسازی معادن و صنایع معدنی ایران (ایمیدرو)، به نیابت از وزارت صنعت، معدن و تجارت، مکلف است نسبت به سرمایه‌گذاری در حوزه زیرساخت بخش معدن و صنایع معدنی، اکتشاف، استحصال و بهره‌برداری عناصر معدنی نادر و کمیاب و تکمیل طرح‌های نیمه‌تمام

بخش سرمایه‌گذاری کند. منابع مورد نیاز این سرمایه‌گذاری‌ها از طریق مبالغ مازاد بر اعتبار مصوب سود ویژه سهم دولت، سود ابرازی و مالیات عملکرد پیش‌بینی شده این سازمان تأمین خواهد شد.

اهمیت این حکم با توجه به نزولی بودن روند سرمایه‌گذاری در بخش معدن و صنایع معدنی مشخص می‌شود. بنابراین ایجاد زمینه برای رشد سالیانه ۱۳ درصدی بخش (که از اهداف برنامه هفتم توسعه است) از مزایای این حکم است. بر این اساس پیشنهاد می‌شود متن زیر به‌عنوان یک بند به تبصره «۶» الحاق شود.

پیشنهاد:

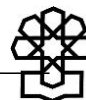
الحاق به تبصره «۶»

در اجرای جزء «۱۵» بند «ب» ماده (۴۸) برنامه پنج‌ساله هفتم پیشرفت جمهوری اسلامی ایران، وزارت صنعت، معدن و تجارت مکلف است از طریق سازمان توسعه و نوسازی معادن و صنایع معدنی ایران (ایمیدرو) مبالغ مازاد بر اعتبار مصوب سود ویژه سهم دولت، سود ابرازی و مازاد بر مالیات عملکرد پیش‌بینی شده در قانون بودجه سال ۱۴۰۴، در سقف منابع بودجه عمومی و با رعایت اصل پنجاه‌وسوم (۵۳) قانون اساسی را در موارد زیر سرمایه‌گذاری کند:

۱. به میزان پانزده درصد (۱۵٪) از طریق سازمان زمین‌شناسی و اکتشافات معدنی کشور جهت تولید اطلاعات پایه حاکمیتی زمین‌شناسی و اکتشافی کشور در سه لایه زمین‌شناسی، اکتشافات ژئوشیمیایی و زمین‌شناسی اقتصادی (اولویت کمربند فلزایی کشور)
۲. به میزان پنجاه درصد (۵۰٪) جهت فراهم آوردن زیرساخت‌های حمل‌ونقل ریلی مورد نیاز معادن و صنایع معدنی، اعم از لوکوموتیو و خطوط ریلی
۳. به میزان سی درصد (۳۰٪) توسعه و انتقال فناوری فراوری مواد معدنی حیاتی کشور، فهرست مواد معدنی مشمول این بند با توجه به شاخص ارزیابی واردات مواد اولیه و نقش آنها در توسعه زنجیره ارزش صنایع راهبردی و ارزآور کشور به تصویب کارگروهی متشکل از وزارت صنعت، معدن و تجارت، سازمان برنامه و بودجه و معاونت علمی، فناوری و اقتصاد دانش‌بنیان ریاست جمهوری می‌رسد.
۴. به میزان پنج درصد (۵٪) جهت ارتقای سطح ایمنی معادن زغال‌سنگ و تجهیز پایگاه امداد و نجات مخصوص این معادن

- تکمیل اطلاعات پایگاه داده‌های علوم زمین

با توجه به ریسک بالای فعالیت‌های اکتشافی، دولت‌ها در کشورهای مختلف به تولید و انتشار آن دسته از داده و اطلاعاتی اقدام می‌کنند تا بتوانند قدری از آن ریسک ذاتی این عملیات را کاهش دهند. بر این اساس در جزء «۲» بند «ب» ماده (۴۸) قانون برنامه هفتم پیشرفت، سازمان زمین‌شناسی و اکتشافات معدنی کشور، از طرف وزارت صنعت، معدن و تجارت، مکلف شد تمام اطلاعات پایه زمین‌شناسی (اعم از نقشه‌های زمین‌شناسی، زمین‌شیمی و زمین‌فیزیک و هوایی) تولید شده خود و سایر دستگاه‌هایی که نسبت به تولید اطلاعات پایه زمین‌شناسی اقدام می‌کنند و همچنین مفاد گزارش‌های اکتشاف محدوددها و پهنه‌ها را در پایان سال اول برنامه منتشر نماید و به‌صورت برخط در اختیار



عموم قرار دهد. به نظر می‌رسد در راستای اجرایی شدن این حکم، محل تأمین منابع مالی و زمان‌بندی اجرایی آن به‌عنوان بندی در قانون بودجه به تصویب رسد. از این رو بند زیر جهت الحاق به تبصره «۶» پیشنهاد می‌شود:

پیشنهاد:

الحاق به تبصره «۶»

در راستای اجرای جزء «۲» بند «ب» ماده (۴۸) قانون برنامه هفتم پیشرفت، زمان‌بندی تحویل اطلاعات پایه زمین‌شناسی، اعم از نقشه‌های زمین‌شناسی، زمین‌شیمی و زمین‌فیزیک و هوایی، به پایگاه داده‌های علوم زمین مستقر در سازمان زمین‌شناسی و اکتشافات معدنی کشور به شرح زیر است:

الف) سازمان‌ها و شرکت‌ها زیرمجموعه یا مرتبط با وزارت صنعت، معدن و تجارت، حداکثر تا پایان خرداد ماه ۱۴۰۴،

ب) سازمان انرژی اتمی و شرکت‌های تابعه، حداکثر تا پایان تیر ماه ۱۴۰۴،

ج) وزارت نفت و شرکت‌های تابعه حداکثر تا مرداد ماه ۱۴۰۴،

ه) سایر سازمان‌ها و ارگان‌ها که به‌نحوی در تولید و انتشار داده‌های پایه زمین‌شناسی درگیر هستند، حداکثر تا پایان شهریور ماه ۱۴۰۴.

منابع لازم جهت تجهیز و به‌روزرسانی پایگاه داده‌های علوم زمین از طریق منابع موجود در تبصره «۴» ماده (۱۴) قانون معادن تأمین خواهد شد.

– اعلام دلایل رد استعلام توسط سازمان‌های ذیل ماده (۲۴) قانون معادن در سامانه کاداستر

همان‌گونه که پیش از این بیان شد از جمله مشکلات حلقه اکتشاف در زنجیره معدن‌کاری، وجود تضاد در اهداف و وظایف نهادهای مختلف و اهداف توسعه‌ای بخش معدن است. از جمله مواردی که می‌تواند بخشی از این چالش را مرتفع کند اعلام دلیل مخالفت به‌صورت کتبی، شفاف و مستند به قوانین و ضوابط فنی مربوط و در صورت امکان با ارائه راهکارهای عملیاتی برای رفع آن توسط این نهادها است. این موضوع در جزء «۱۳» بند «ب» ماده (۴۸) قانون برنامه هفتم توسعه تکلیف شده است. در راستای اجرایی شدن این جزء متن زیر برای الحاق به تبصره «۶» پیشنهاد می‌شود:

پیشنهاد:**الحاق به تبصره «۶»**

در اجرای جزء «۱۳» بند «ب» ماده (۴۸) قانون برنامه هفتم پیشرفت، سازمان‌ها و نهادهای ذیل ماده (۲۴) قانون معادن (مصوب ۱۳۷۷) و اصلاحات و الحاقات بعدی آن حداکثر ظرف سه ماه مکلفند علت مخالفت خود با استعلام انجام شده را به صورت برخط، شفاف و مستند به قوانین و ضوابط فنی مربوط و با ارائه راهکارهای عملیاتی برای رفع آن در سامانه کاداستر وزارت صنعت، معدن و تجارت بارگذاری کنند. عدم پاسخ سازمان‌های یادشده به صورت فوق و در مهلت مقرر، به منزله تأیید است.

- تعیین تکلیف مجوزهای غیرفعال در صنایع معدنی

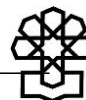
ساماندهی مجوزهای غیرفعال موجود در صنایع معدنی، به‌ویژه با توجه به ناترازی‌های به‌وجود آمده میان تولید و مصرف حامل‌های انرژی، از جمله الزامات سیاستگذاری در این حوزه محسوب می‌شود. از این رو در تبصره «۱» بند «ت» ماده (۴۸) قانون برنامه هفتم پیشرفت، وزارت صنعت، معدن و تجارت مکلف است با هماهنگی و موافقت وزارت نفت موظف شده همه مجوزهای صادرشده در حوزه صنعت پتروشیمی و صنایع معدنی، به‌ویژه زنجیره فولاد که تا پایان سال ۱۴۰۳ بنا به دلایل خارج از اراده به بهره‌برداری نرسیده باشند را حداکثر تا پایان شهریور سال ۱۴۰۴ مورد بازنگری قرار دهد. بر این اساس متن زیر جهت الحاق به تبصره «۶» پیشنهاد می‌شود:

پیشنهاد:**الحاق به تبصره «۶»**

در راستای اجرای تبصره «۱» بند «ت» ماده (۴۸) قانون برنامه هفتم پیشرفت، وزارتخانه صنعت، معدن و تجارت، مکلف است گزارشی از عملکرد خود را درخصوص بازنگری در مجوزهای غیرفعال صنایع معدنی (به‌ویژه فولاد) و وضعیت مجوزهای تأمین انرژی و تخصیص آب به بنگاه‌های اقتصادی در دوره اجرا تا آغاز بهره‌برداری، حداکثر تا پایان آذر ماه سال ۱۴۰۴ به کمیسیون صنایع و معادن مجلس شورای اسلامی ارائه دهند.

۳. بخش ارتباطات**محور پیشنهادی اول - تمرکز بر افزایش اتصال به شبکه دسترسی فیبر نوری**

از زمان آغاز سال پروژه توسعه شبکه دسترسی فیبر نوری کشور، تمرکز وزارت ارتباطات بر رشد شاخص خانوارهای تحت پوشش فیبر نوری بوده است که به صورت طبیعی در شروع این پروژه ضروری و لازم بوده است. اما در حال حاضر شکاف میان سطح پوشش و میزان اتصال خانوارها در این پروژه افزایش چشمگیری یافته است و سهم بسیار اندکی از



خانوارهای کشور در حال حاضر از مزایای این پروژه بهره‌مند شده‌اند. ازسوی دیگر چالش‌ها و کیفیت واقعی اجرای این پروژه صرفاً پس از افزایش اتصال خانوارها به شبکه مشخص خواهد شد.

پیشنهاد: اصلاح بند «ب» تبصره «۶»

وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات مکلف است تا پایان سال ۱۴۰۴ با استفاده از حداقل ۵۰ درصد منابع صندوق توسعه شبکه تار (فیبر) نوری و مشوق‌های مصوب هیئت وزیران از محل حق‌الامتیاز و حق‌السهم دولت از درآمدهای کاروران ارتباطی، به میزان حداقل دو میلیون اتصال در مناطق تحت پوشش پروژه توسعه شبکه دسترسی فیبر نوری ایجاد نماید.

تبصره «۱»: به‌منظور اجرای ماده (۶۵) قانون برنامه هفتم پیشرفت شهرداری‌های سراسر کشور، وزارت راه و شهرسازی، وزارت نیرو و سایر دستگاه‌های اجرایی مکلف هستند مجوز حفاری، نصب تجهیزات و استفاده از زیرساخت‌ها و امکانات در اختیار خود در معابر شهری و معابر خارج از شهر را حداکثر پانزده روز پس از دریافت تقاضای کارور (اپراتور) معرفی شده ازسوی وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات را با رعایت شرایط و ضوابط و تعرفه‌های مصوب کمیسیون تنظیم مقررات ارتباطات ارائه نمایند.

تبصره «۲»: منابع حاصل از اجرای این بند در وزارت نیرو و سایر دستگاه‌های اجرایی تا سقف ۶ هزار میلیارد ریال به ردیف ... واریز و به‌صورت جمعی-خرجی به‌منظور هزینه‌کرد در فصول اعتبارات هزینه‌ای (فصل ۱ و ۶) همان دستگاه هزینه می‌گردد.

محور پیشنهادی دوم - امنیت سایبری

با توجه به شرایط خاص کشور در حوزه امنیت سایبری و لزوم توجه به بومی‌سازی زیرساخت‌های ارتباطی و مخابراتی کشور پیشنهاد می‌شود:

پیشنهاد الحاق به تبصره «۶»

در اجرای مواد (۱۰۳) قانون برنامه هفتم پیشرفت وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات مکلف است:

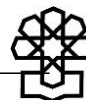
الف) ظرف مدت ۶ ماه نسبت به اجرای برنامه ارزیابی و رتبه‌بندی سالانه امنیت رایانیک (سایبری) دستگاه‌های اجرایی مطابق استانداردها و ضوابط مصوب کارگروه (کمیته) دائمی پدافند غیرعامل کشور اقدام و دستگاه‌های اجرایی دارای ضعف در امنیت رایانیک (سایبری) را به مرکز ملی فضای مجازی معرفی کنند. دستگاه اجرایی دارای ضعف در حوزه امنیت رایانیک مکلفند تا پایان سال ۱۴۰۴ حداقل ۱ درصد از اعتبارات هزینه‌ای (به‌استثنای فصول ۱، ۴، ۶) و تملک دارایی سرمایه‌ای خود را در راستای رفع نقاط ضعف و ارتقای امنیت رایانیک خود اختصاص دهند.

ب) وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات مکلف است تا پایان سال ۱۴۰۴، تمهیدات لازم به‌منظور بومی‌سازی و انتقال فناوری ساخت تجهیزات و سامانه‌های راهبردی مخابراتی و رایانیک (سایبری) مورد نیاز کشور را با استفاده از ظرفیت سازمان‌های توسعه خود و با مشارکت کنسرسیوم شرکت‌های دانش‌بنیان و از طریق ارجاع خرید تضمینی، اصلاح فرایندهای استاندارددهی و تأیید نمونه محصولات وارداتی و تجمیع خریده‌های دستگاه‌های اجرایی کشور به انجام برساند.

وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات مکلف است با همکاری وزارت صنعت، معدن و تجارت و معاونت علمی، فناوری و اقتصاد دانش‌بنیان ریاست جمهوری ظرف مدت ۲ ماه آیین‌نامه این تبصره را تدوین و به تصویب هیئت وزیران برساند و گزارش اجرای آن را هر شش ماه یک بار به کمیسیون صنایع و امنیت ملی مجلس شورای اسلامی ارائه دهد.

محور پیشنهادی سوم - پست

زیرساخت‌ها و ارائه‌دهندگان خدمات پست در کشور به‌عنوان یکی از زیرساخت‌های اساسی در توسعه اقتصادی کشور به‌شمار می‌آیند. در سال‌های اخیر و با رشد کمی و کیفی شرکت‌های ارائه‌دهنده خدمات پستی دارای مجوز از نهادهای مختلف در کشور، لزوم ساماندهی مسئله مدیریت فرایند تجزیه و مبادله مرسولات پستی به‌عنوان یک وظیفه حاکمیت در قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل (۴۴) بیش از گذشته نمایان شده است که این موضوع در قانون برنامه هفتم پیشرفت مورد توجه قرار گرفته است.



پیشنهاد الحاق به تبصره «۶»

در راستای تحقق جز «۵» بند «د» ماده (۴۸) قانون برنامه هفتم توسعه وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات مکلف است از محل اعتبارات تخصیص یافته به شرکت ملی پست نسبت به راه اندازی درگاه صدور شناسه یکتای پستی به منظور ثبت، رصد و پایش خدمات پستی کشور به نحوی اقدام نماید که همه فرایندها و مسئولیت دولت در زمینه فرایندهای مدیریت تجزیه و مبادلات پستی کشور به صورت الکترونیکی قابل ارائه شود. همه دارندگان مجوز ارائه انواع خدمات پستی از دستگاه‌های ذی ربط اعم از سازمان تنظیم مقررات ارتباطات، وزارت راه و شهرسازی، وزارت صنعت، معدن و تجارت و شهرداری‌های کل کشور مکلفند تا پایان سال ۱۴۰۴ به صورت کامل به درگاه مذکور متصل شوند. آیین‌نامه اجرایی این بند مشتمل بر گستره مشمولین، نحوه و معماری اتصال و تعرفه صدور شناسه یکتا ظرف مدت ۳ ماه به تصویب هیئت وزیران خواهد رسید.

محور پیشنهادی چهارم - حمایت از توسعه صنعت میکروالکترونیک و گوشی تلفن همراه

حمایت از صنعت میکروالکترونیک و گوشی تلفن همراه از بودجه سنواتی سال ۱۴۰۱ در دستور کار دولت و مجلس قرار گرفت. ردیف درآمدی منابع این حوزه از محل واردات گوشی‌های تلفن همراه بالای ۶۰۰ دلار تعریف شد. قانون بودجه سال ۱۴۰۳ در بخش احکام بودجه، پیشنهادی در خصوص این موضوع ارائه نگردید لکن در جداول بودجه محل درآمدی این ردیف پیشنهاد شد. در این راستا با توجه به تجربیات اجرایی سنوات گذشته دولت در تأخیر تدوین آیین‌نامه‌های مربوطه و عدم تخصیص به موقع منابع پیشنهاد می‌شود تکالیف مربوط به این بخش به صورت شفاف‌تری ابلاغ گردد. گفتنی است در برنامه هفتم توسعه در بند «ت» ماده (۴۸) وزارت صنعت، معدن و تجارت مکلف شده است با همکاری دستگاه‌های ذی ربط نسبت به تهیه سند راهبرد ملی پیشرفت صنعتی و ارتقای زنجیره‌های ارزش کشور در حوزه‌های منتخب اقدام کند و همه حمایت‌های صورت گرفته از سوی دستگاه‌های کشور مطابق با این برنامه انجام پذیرد. یکی از این حوزه‌ها مربوط به صنعت میکروالکترونیک است.

اصلاح بند «ق» تبصره «۱»: گوشی تلفن همراه

حقوق ورودی رویه تجاری واردات گوشی‌های تلفن همراه خارجی بالای پانصد (۵۰۰) تا (۸۰۰) دلار حداقل پانزده درصد (۱۵٪) و گوشی‌های بالای (۸۰۰) دلار حداقل سی درصد (۳۰٪) تعیین می‌گردد. واردات گوشی در سایر رویه‌ها به مأخذ دو برابر محاسبه و دریافت خواهد شد. وزارت امور اقتصادی و دارایی (گمرک جمهوری اسلامی ایران) مکلف است منابع حاصل از اجرای این حکم را به ردیف درآمدی ۱۱۰۴۱۰ به منظور هزینه در زمینه حمایت از توسعه صنعت گوشی تلفن همراه و ریز (میکرو) الکترونیک واریز نماید. منابع حاصل از این ردیف در چارچوب سرفصل‌های ذیل اختصاص می‌یابد:

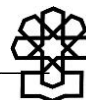
۱. تا سقف ۲۰۰۰ میلیارد ریال به منظور توانمندسازی، تربیت نیروی انسانی و توسعه زیرساخت‌های طراحی تراشه در کشور از طریق معاونت علمی، فناوری و اقتصاد دانش‌بنیان
 ۲. مازاد بر ۲۰۰۰ میلیارد ریال تا سقف ۱۲۰۰۰ میلیارد ریال به منظور حمایت از تولید انبوه و تجاری‌سازی تراشه‌های کاربردی و تکمیل زنجیره ارزش و زیرساخت‌های تولید نیمه‌هادی مورد نیاز کشور از طریق وزارت صنعت، معدن و تجارت
 ۳. مازاد بر ۱۲۰۰۰ میلیارد ریال تا سقف ۲۲۰۰۰ میلیارد ریال به منظور حمایت از توسعه زیست‌بوم گوشی تلفن همراه از طریق وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات
- وزارت صنعت، معدن و تجارت مکلف است ظرف مدت ۲ ماه با همکاری وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات و معاونت علمی، فناوری و اقتصاد دانش‌بنیان ریاست جمهوری نسبت به تدوین برنامه‌های اجرایی و نحوه هزینه‌کرد منابع اقدام و به تصویب هیئت وزیران برساند.

محور پیشنهادی پنجم - توسعه هوش مصنوعی

یکی از روندهای اساسی در حوزه فناوری در جهان، هوش مصنوعی به‌شمار می‌آید که به‌صورت مستمر مورد تأکید مقام معظم رهبری قرار گرفته است. این موضوع در قانون برنامه هفتم پیشرفت در مواد (۶۵) و (۹۹) نیز مورد تأکید قرار گرفته است. با این وجود این موضوع در احکام بودجه حوزه فاوا بازتابی نداشته است لذا پیشنهاد می‌شود مجلس شورای اسلامی در این خصوص حکمی را به قانون بودجه الحاق کند.

الحاق به تبصره «۶»: هوش مصنوعی

در راستای تحقق دسترسی به لایه‌های عمیق هوش مصنوعی، اجرای بند «ج» ماده (۶۵) قانون برنامه هفتم توسعه و بند «ج» ماده (۳) سند ملی هوش مصنوعی کشور؛ وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات مکلف است تا سقف سی هزار (۳۰۰۰۰) میلیارد ریال از محل اعتبارات مصوب وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات (حق‌الامتیاز و حق‌السهم دولت از درآمدهای کاروران ارتباطی، موضوع قانون اجازه تعیین و وصول حق امتیاز فعالیت بخش غیردولتی در زمینه پست و مخابرات مصوب ۱۳۹۲/۸/۱۹) و مشارکت بخش خصوصی، اقدامات لازم به منظور ایجاد ظرفیت پردازشی جدید مختص هوش مصنوعی به میزان حداقل ۵۰ پتافلاپس در سال ۱۴۰۴ را به‌عمل آورد.



منابع و مأخذ

- [۱] گزارش آماری سهم بخش‌های اقتصاد از تولید ناخالص داخلی ۱۴۰۲ - ۱۴۰۱، مرکز آمار ایران.
- [۲] گزارش آماری روند تشکیل سرمایه فصلی در کشور. ۱۴۰۳ - ۱۴۰۰، مرکز آمار ایران.
- [۳] گزارش آماری روند تشکیل سرمایه در گروه صنعت. ۱۴۰۲ - ۱۳۹۹، بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران.
- [۴] گزارش آماری شاخص رشد قیمت تولیدکننده ۱۴۰۲ - ۱۴۰۱، مرکز آمار ایران.
- [۵] گزارش شاخص مدیران خرید (شامخ) بخش صنعت ۱۴۰۳ - ۱۴۰۰، اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران.
- [۶] گزارش آماری موجودی سرمایه بخش معدن به قیمت‌های سال ۱۳۹۵، بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران.
- [۷] بخش اول لایحه بودجه ۱۴۰۴، مجلس شورای اسلامی، ۱۴۰۳.
- [۸] بخش اول قانون بودجه سال ۱۴۰۳، مجلس شورای اسلامی، ۱۴۰۲.
- [۹] عامری شهرابی، محمدهادی، سلسله گزارش‌های نظارتی منظومه قوانین و مقررات صنعت خودرو (۲): ارزیابی اجرای «قانون سامان‌دهی صنعت خودرو» با تمرکز بر مواد مربوط به بهبود وضعیت تولید و اسقاط (مواد (۲، ۳، ۵، ۶، ۷، ۹ و ۱۰)). ۱۴۰۳، مرکز پژوهش‌های مجلس.
- [۱۰] عامری شهرابی، محمدهادی، آسیب‌شناسی شهرک‌های صنعتی در ایران (۳): ارزیابی مدل مدیریت شهرک‌های صنعتی کشور با تمرکز بر قانون نحوه واگذاری مالکیت و اداره امور شهرک‌های صنعتی. ۱۴۰۳، مرکز پژوهش‌های مجلس.
- [۱۱] برنامه‌های سازمان صنایع کوچک و شهرک‌های صنعتی در سال ۱۴۰۴. وزارت صنعت، معدن و تجارت، ۱۴۰۳.
- [۱۲] قوانین بودجه سنواتی. ۱۴۰۳ - ۱۳۹۳، مجلس شورای اسلامی.
- [۱۳] گزارش آماری فروش محصولات معدنی، بورس کالای ایران، ۱۴۰۳.
- [۱۴] صورت‌های مالی شرکت‌های دولتی بخش معدن، سامانه کدال، ۱۴۰۳.

گزیده سیاستی

حمایت هدفمند در راستای توسعه بخش صنعت و معدن و گسترش زیرساخت‌های حوزه ارتباطات از اهم راهبردهای برنامه هفتم پیشرفت کشور است که در بخش اول لایحه بودجه سال ۱۴۰۴ مغفول مانده است.



مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی

تهران، خیابان پاسداران، روبروی پارک نیاوران (ضلع جنوبی، پلاک ۸۰۲)

تلفن: ۷۵۱۸۳۰۰۰ صندوق پستی: ۱۵۸۷۵-۵۸۵۵ پست الکترونیک: mrc@majles.ir

وبسایت: rc.majles.ir